

sterum, vobis vel vestrum alicui seu aliquibus iniunxerint, seu quocummodo praeceperint, ad tempus vel quoad certos articulos, certasve personas, negotio supersedeatis eidem.

Privilegium.

Nos vobis universis et singulis, auctoritate apostolica, districtius inhibemus, ne ipsis obedire in hac parte vel intendere quomodolibet praesumatis; nos enim privilegia seu indulgentias huiusmodi, quantum ad hunc articulum, tenore praesentium revocantes, omnes excommunicationis, interdicti et suspensionis sententias, si quas in vos, vel vestrum aliquos hac occasione ferri contigerit, irritas prorsus decernimus et inanes. Nam etsi praedicta Sedes interdum praelatis aliquibus vestrorum ordinum per suas sub certa forma committat litteras, ut ad exercendum inquisitionis officium contra haereticam pravitatem aliquos suorum ordinum fratres assumere valeant, ipsosque cum expedire viderint, amovere, ac alios subrogare; non tamen per hoc, quod ipsis ea dumtaxat de causa in hac parte committitur, quia de fratrum suorum ordinum idoneitate plenior habere notitiam praesumantur, aliqua eis super huiusmodi inquisitionis negotio, vobis immediate a praedicta Sede commisso et committendo, facultas vel iurisdictio attribuitur seu potestas.

Datum Laterani, tertio idus decembris, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 14 decembris 1260, pontif. anno vi.

URBANUS IV

PAPA CLXXXII

Anno Domini MCCLXI.

Iacobus, natione Gallus, patria Trecensis, antea Virodunensis episcopus, mox patriarcha Hierosolymitanus, et in partibus septentrionalibus et orientalibus Legatus apostolicus. electus est Romanus

Pontifex die 29 augusti 1261, et die 4 sequentis septembris coronatus est, Urbani IV nomine sumpto. Sedit in pontificatu annos III, mensem I, dies IV, imperante in Oriente Michaelis Paleologo imperatore. Obiit Perusii die 2 octobris 1264, et sepultus est ibidem in ecclesia cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit sedes menses fere V (1).

I.

Encyclicae Urbani IV de sua electione litterae (2).

SUMMARIUM

Exordium — A profunditate divini iudicii petitum. — 1. Qualis sit divina in Pontificum electione dispositio. — 2. Dies obitus Alexandri PP. — Actum a cardinalibus de successore eligendo. — Electio retardata. — 3. Factam narrat sui electionem: — 4. Ac se non nisi invito tantum onus suscepisse. — 5. Omnes ut pro ipso ad Deum orent, precatur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, archiepiscopo Remensi, et suffraganeis eius, ac abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis etc. per Remensem provinciam constitutis.

O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, et investigabiles viae eius! (3). Praecelsum quidem thronum coelorum continens, intuensque profundas abyssos, montium ponderans gravitatem et amplitudinem terrae palmo concludens, summa sua sapientia recte universa disponit, ineffabili providentia rationabiliter moderatur, immensa virtute firmiter stabilis, et mira prudentia salubriter dirigit et gubernat. In quibus omnibus est profecto plus admirandum, quam pensandum, plus laudandum, quam scrutandum, plus stupendum, quam loquendum,

(1) Ut cum Martino Polono conveniam. (2) Ex Raynaldo ad an. 1261. (3) Rom. xi, 33

Exordium

A profunditate divini iudicii petitum.

et plus verendum, quam diffiniendum. In horum quippe investigatione ac discussione sensus caligat hominis, mens hebescit, succumbit ingenium, et deficit intellectus, et quo plus cura haec intenditur, eo minus de his apprehenditur, et in maiorem horum incertitudinem incidit, qui ad eorum notitiam satagit plenior: quia in perquirenda divinorum operum ratione temere cogitatur, vigilatur improvide, studetur inaniter, et inutiliter laboratur. Haec divinarum actionum incomprehensibilis altitudo, humanae revera considerationis obtundit aciem, et perspicuum intelligentiae confundit aspectum erga coelestia pariter et terrena, cum viae Conditoris omnium sint adeo absconditae ac inexplorabiles in utrisque, quod omnino ignorantiae nubilo celantur mortalibus, et nunquam eis clarae cognitionis lumine innotescunt.

Qualis sit divina in Pontificum electione dispositio.

§ 1. Altum igitur et arcanum providentiae supernae consilium, opportuna iugiter erga fidelium Ecclesiam opportune prospiciens, mira in ipsa miro modo pro mutabilitate temporum operatur: et quia sibi praelatorum regimen est potissime necessarium, sine quo vix subsisteret inter saeculi tempestates, circa praefectionem ipsius praesulum et pastorum ostendit praecipue suae sapientiae magnitudinem et inscrutabilis beneplacitum voluntatis; ut quae in his sua profunda dispositione cum ratione, licet occulta, ordinat et consumat, sint nimirum hominibus in stuporem. Hinc evenit, quod in cathedra pastoralis, quae diversorum substitutione Pontificum varietatem per tempora suscipit personarum, interdum senes iunioribus, et iuvenes aliquando senioribus praeferuntur. Hinc evenit, quod ipsa nonnumquam illos, quos virtutes et scientia magis insigniunt, nonnumquam vero minus talibus insignitos assumit. Hinc etiam evenit, quod aliquando eam hi, de quibus minus creditur et speratur, ascendunt. Simile quo-

que in praeminenti Apostolorum principis Sede contingit, quod sedentibus in ea pro tempore cursum finientibus vitae suae, alii iuxta provisionem divinam, nutumque coelestem ad culmen apostolicum subrogantur, et suscitantur in Sede ipsa sacerdotes et ministri fideles, qui vigilant super gregem, et iuxta voluntatem Domini operentur. Digne igitur exclamatur: O supereminentia sapientiae Dei, quam profundae sunt cogitationes ipsius, quam sublime et occultum eius consilium, quam inexcussibilis sua dispensatio, et quam impenetrabilis suarum operationum abyssus!

Dies obitus Alexandri PP.

§ 2. Sane felicitis recordationis Alexandro Papa praedecessore nostro octavo kalendas iunii, videlicet in festo beati Urbani Papae et martyris, de carnis nexibus liberato, et ad gloriam supernae patriae, sicut speramus, assumpto; ac eius corpore, post celebratas solemnes exequias, in Viterbiensi Ecclesia honorifice, prout decuit, tumulato, fratres nostri episcopi, presbyteri et diaconi cardinales mox pro eligendo successore simul convenerunt, affectus suos erigentes ad Deum, ut generali Ecclesiae viduae pastorem idoneum consueta misericordia largiretur. Invocata ergo Sancti Spiritus gratia, ut est moris, inceperunt protinus super electione Summi Pontificis diligentem habere tractatum. Et licet studiose institerint et studuerint instanter, ut cito consequeretur tantum negotium finem bonum, ac divinam clementiam devota et sedula supplicatione pulsaverint, ut illum, qui sibi esset acceptus, et quem apud se ad onus apostolicae servitutis elegerat, ac super cuius meritum considerationis suae radius quiescebat, populo suo in rectorem celeriter concedere dignaretur, fuit tamen eorum in hoc desiderium aliquandiu morae interventione suspensum, et ipsius consummatio negotii per alicuius temporis spatium retardata. Nam cum de summo et universali Praesule, de Patre Patrum, de Pastore Pa-

Actum a cardinalibus de successore eligendo.

Electio retardata.

storum et Christi vicario ac successore praefati Apostolorum principis ageretur, maiorem utique providentiam et amplio- rem deliberationem res tam ardua requi- rebat.

F. clam narrat
su. electionem:

§ 3. Demum autem post multam dis- cussionem, longumque tractatum, ad per- sonam nostram, cum tunc Ecclesiae Hierosolymitanae gerentes regimen, pro suis negotiis apud Sedem Apostolicam mora- remur, sua unanimiter corda et animos concorditer converterunt, direxerunt vota et firmavere consensus. Et quamvis inter eos essent, qui veluti digniores sci- vissent et potuissent plenius et laudabi- lius tantum officium exercere; quamquam etiam multos extra suum collegium eor- um anxiae, cogitationi et explorationi solerti mundus offerret, quibus utpote po- tioribus magis decuisset imponi tantae sarcinam dignitatis; ipsi tamen nostram insufficientiam aliorum sufficientiae prae- tulerunt, nos ad summi pontificatus api- cem communiter eligentes.

Ac se non nisi
invito tantum
onus suscepti-
se

§ 4. Considerantibus itaque nobis dif- ficultatem huiusmodi officii, et laborem ac apostolicae cathedrae praecellentiam, quae in se praesidentem sicut altiori prae- fert honore, sic premit onere graviori, et attendentibus imperfectionem nostram multiplicem, ac tanti ponderis molem imbecillitati nostrae penitus importabi- lem, concussum est intra nos nimio stu- pore cor nostrum, et expavimus ac hae- sitavimus vehementer, quoniam vix par- ticulares ferre valentes vigilias, ad uni- versalem speculam vocabamur, et into- lerabile apostolici ministerii iugum in- ferebatur instanter debilitatis nostrae cer- vici, ac meritorum suffragium non ha- bentesangebatur, ad suscipiendas apo- stoli Petri claves, et gerendum ligandi atque solvendi pontificium super omnes. Verumtamen ne videremur opus divinae providentiae impedire, aut nolle volunta- tem nostram suo beneplacito conformare, ac ne corda electorum concordia, per dissensum nostrum, ad discordiam ver-

teremus, voluntatibus tandem acquievi- mus eorundem, submittentes nostros im- potentes humeros ad portandum: non quod de aliqua nostra virtute fiduciam habeamus, sed quia speramus in Illo, qui confidentes in se non deserit, imo propitius adest eis auxiliis opportunis; qui Ecclesiam sponsam suam de sublimes coeli solio intuetur misericorditer et tue- tur, ac pietatis suae beneficiis non de- sinit exaltare.

§ 5. Vestris igitur, et aliorum suffragiis propter imperfectionem nostram pluri- mum indigentes, universitatem vestram fiducialiter requirimus, et attentius exhor- tamur, quatenus assidua nos apud Deum intercessione iuvetis, solventes pro no- stro auxilio linguas in preces, et in ora- tiones labia exercentes, humilitatem no- stram sibi affectuosis supplicationibus commendando, et deprecationibus penes ipsum instando devotis, ut super nos imbrem gratiae suae pluat, et rorem so- litae benignitatis infundat, quod, actus nostros dirigentes ad ipsum, Ecclesiam suam, quam nobis committere voluit, sa- lubriter regere, ac de universo ipsius grege, vigilantiae nostrae credito, curam gerere debitam, sicut expedit, valeamus. Nos vero firmiter in animo gerimus vo- bis et vestris Ecclesiis benignis adesse praesidiis, vestrumque profectum condi- gnis favoribus procurare.

Datum Viterbii mense septembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. mense septembris 1261, pont. anno 1.

II.

Approbatio ordinis Militiae Beatae Mariae Virginis gloriosae sub regulari obser- vantia beati Augustini (1).

SUMMARIUM

1. Proœmium. — 2. A quibus haec fuerit instituta Militia, pro qua regulae a Papa peti- tae. — 3. Nomen Militiae quale. — 4. Regula.

(1) Ex Regest. Vatic.

Omnes ut pro
ipso ad Deum
orant, precatur.

— 5. Regularium vestitus. — 6. De reci- piendis in ordine. — 7. Tempus probatio- nis. — Professionis faciendae formula. — 8. Nemini nisi ad arctiorem ordinem pateat transitus. — 9. De Fratrum Conventualium vestibus. — Arma militaria et insignia. — 10. Quando liceat armorum delatio. — 11. De ieiuniis. — Quando cum eis, et a quibus dispensandum. — 12. De cibo. — 13. De celebratione divinatorum Officiorum per clericos, et oratione fratrum. — 14. De Confessione et Communione. — 15. Quae ab iis sint fugienda. — 17. De ele- ctione prioris conventualis. — 18. Capi- tulum generale singulis annis celebran- dum; et quae in eo agenda. — 19. De fratribus coniugatis. — 20. Eorum habitus. — 21. Modus eos recipiendi. — 22. Forma professionis. — 23. Nulli ab ordine exire liceat. — 24. Eorum habitus. — 25. Iei- unia et orationes. — Cibi. — 26. Bis in mense in conventibus conveniant ad audiendum verbum Dei. — 27. Ex his qui Regulares fieri volunt, recipiendi. — 28. Vestes uxorum fratrum. — 29. Frä- tres uxorati subsint episcopis. — 30. De generalis praelati electione. — 31. De vo- calibus Capituli. — 32. Visitatio quolibet anno peragenda. — In statutis ordinis fratres ad correctionem tantum obligantur.

Alexander episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Proœmium.

§ 1. Sol ille verus perpetuo fulgore coruscans, lux quidem clarissima summae lucis et fons luminis defectum vel im- mutationem penitus nescientis, fidelium corda in hac ima et caliginosa valle sub carnis mole degentium infusione invisibili suae admirabilis claritatis illustrat, et saepe nobiles et potentes micantioribus contingens radiis, in eorum mentes lu- cem ingerit potiore: per quam iidem intuitu perspicaciori sublimius contem- plantes, altiora liberius comprehendunt, et celsiora etiam de his subtilius eligunt et ardentius amplectuntur: adeo quod, et ad suavem gustum et amorem coele- stium alios suo salutari exemplo vehe- menter animant et inducunt.

§ 2. Haec siquidem luce profusi nobi-

les viri Lodderengus de Andalo, Grua- mons de Cazanemicis cives Bononienses, Scelanca civis Reginus, Raynerius de Ad- lardis civis Mutinen., et alii plures de ci- vitatibus eorundem, qui huius saeculi spretis vanitatibus, in otio dulcis contem- plationis divinis perseveranter vacare lau- dibus ferventi spiritu appetunt, nobis de- vote ac humiliter supplicarunt, ut eis et omnibus inclitum Christo cum ipsis cu- pientibus impendere famulatum, aliquam certam regulam, seu vivendi regulariter formulam specialem, sub cuius observantia salubri virtutum Domino magis placere valeant, statuere ac condere curarem.

§ 3. Nos itaque piis eorum suppli- cationibus et salubribus desideriis favora- biliter annuentes, infrascriptam regulam studiose compositam praefatis nobilibus omnibusque illam profiteri, et sub ipsa divinis omnino se beneplacitis dedicare volentibus, de fratrum nostrorum con- silio perpetuis temporibus observandam: quam utique regulam appellari volumus ordinem Militiae Beatae Mariae Virginis gloriosae, ut qui professi fuerint hanc regulam, tamquam speciali et perpetuo designato ordine taliter nuncupentur, vi- delicet fratres ordinis Militiae Beatae Ma- riae Virginis gloriosae.

§ 4. Regula vero talis est: fratres, mi- lites, clerici et laici, qui in conventibus seu conventualibus ecclesiis dicti ordinis fuerint, professionem regularem faciant secundum regulam beati Augustini, prout in forma inferius adnotata expressum esse dignoscitur: vivant sub obedientia praelati sui in omnimoda castitate et in habitu honesto, et in aliis etiam hone- statibus eis competentibus; infrascriptum modum ieiunandi, et cibiorum usum observent, et proprium a se studeant ab- dicare. Non vadat aliquis sine socio fratre vel religiosa persona, videlicet ipsius or- dinis de loco ad locum, neque septa mo- nasterii sui absque licentia sui prioris egredi quoquo modo praesumat. Omnes simul in communi dormitorio iaceant, et

A quibus haec
uerit instituta
Militia, pro qua
regulae a Papa
petitae.

Nomen Militiae
quale.

Regula.

in communi refectorio comedant: infirmis et hospitibus ac etiam laborantibus dormitat exceptis, qui remaneant in provisione prioris sive eorum praelati.

Regularium vestitus § 5. Possint etiam huiusmodi fratres praeter mantellum et guascapum habere cappam clausam de camelino, vel de alio panno grisei coloris, illaque uti quando voluerint: clerici autem camisia de panno lineo aut guarnello albo, vel superpellicis, et cappa clausa utantur: quibus etiam liceat pro loco et tempore uti superpellicis sine cappa.

De recipiendis in ordine. § 6. Si quis ergo voluerit hanc vitam eligere, et fuerit idoneus, recipiatur in ordine de praelati licentia generalis, vel eius, cui generalis ipse super hoc commiserit vices suas, fratrum loci illius, in quo recipi debet, vel maioris partis eorum requisito et habito consilio et assensu. Nullus recipiatur in ordine, qui sit vel habeatur quomolibet de haeretica pravitate suspectus, aut qui sit aere alieno gravatus, vel qui aliqua de bonis alienis habeat acquisita per usurariam pravitatem, aut per alium illicitum vel iniustum modum, per se vel per illum, qui ex testamento, vel ab intestato successit, nisi prius restituerit quod sic illicite ac iniuste accepit et habet, aut plenam et sufficientem securitatem satisfaciendi de his generali priori vel praelato duxerit exhibendam.

Tempus probationis. § 7. Huiusmodi autem modus et forma circa receptionem conventualium fratrum, clericorum et laicorum firmiter observetur. Recipiendus vero probationis habeat unum annum, quo finito, secundum subscriptam formam professionem faciat, et ad obedientiam admittatur. Forma autem talis est: Ego frater N. promitto Deo et beatæ Mariæ semper Virgini in manibus N. prioris vel praelati, et tibi N. modo priori sive praelato, tuaque successoribus canonice intrantibus obedientiam secundum regulam B. Augustini, servata tamen forma institutionis vitae fratrum ordinis Militiæ B.

Mariæ Virginis gloriosæ eisdem ordini ac fratribus a sanctissimo Patre domino Urbano Papa quarto tradita et concessa.

Nemini nisi ad arcetorem ordinem pateat transitus. § 8. Nulli autem liceat ab huiusmodi ordine seu religione exire, nisi forsitan ad arcetorem ordinem seu religionem, petita tamen a generali praelato licentia, voluerit se transferre.

De fratrum conventualium vestibus. § 9. Fratres Milites, qui in conventibus commorantur, habeant tunicam interiorem de panno laneo albo, vel pignolato, super qua uti possint guarntia similis coloris, aut de camelino, seu alio panno coloris grisei. Habeant etiam de panno huiusmodi grisei coloris, vel de camelino vel de albo colore mantellum, et hi qui voluerint uti caputiis, habeant illa, dummodo sint de panno albo, aut de panno grisei coloris, seu de camelino. Quando vero aequitant, guascapis grisei coloris uti valeant. Manicas autem tunicarum et supertunicarum clausas portent. Calceamentis utantur honestis, non curiosis, nec sculptis cum ferreto seu alias; chirotecas simplices de corio aut de lana possint habere ac illis uti ubique, praeterquam in monasterio et ecclesiis; habeant quoque corrigias de corio non manubriatas, et pelibus tantum agnitis utantur. Habeant insuper scuta et galeas, sellas et alia insignia militaria albi coloris cum cruce rubea, et duabus stellis similiter rubeis; utraque vero stella sit super utrumque brachium crucis, una videlicet a dextero latere et alia a sinistro. Frena equorum suorum non sint deaurata vel deargentata, sed simplicia tantum, et habeant de ferro calcaria nullatenus deaurata vel deargentata.

Quando liceat armorum delatio. § 10. Liceat autem eis arma portare pro defensione catholice fidei et ecclesiasticæ libertatis, cum eis per Romanam Ecclesiam fuerit specialiter demandatum; pro sedandis etiam tumultibus civitatum arma protegentia tantum de sui dioecesanis licentia portare valeant, et in manu virgam ligneam sine ferro. Caveant tamen, quod ad favorem vel iniuriam ali-

quorum huiusmodi licentiam non extendant. In locis vero dubiis, et propter viarum pericula possint ob rationabilem causam de sui maioris sive praelati voluntate defensionis arma occulte deferre.

De ieiuniis. § 11. Ieiunent fratres in omnibus ieiuniis ab Ecclesia institutis, videlicet in maiori quadragesima, in quatuor temporibus, in vigiliis Assumptionis B. Mariæ Virginis et Apostolorum, exceptis vigiliis beatorum Iacobi et Philippi. In vigiliis quoque festivitatum Omnium Sanctorum, S. Laurentii et beati Ioannis Baptistæ. In quadragesima Sancti Martini ieiunent quarta et sexta feria cuiuslibet septimanae, usque ad primam dominicam de Adventu, ac deinde ieiunent singulis diebus, usque ad festum Natalis Domini; in quibus utique diebus cibis quadragesimalibus semper utantur. Occasione vero infirmitatis aut alicuius alterius necessitatis non teneantur fratres ad ieiunium corporale; in illis autem ieiuniis, quae ab Ecclesia instituta non sunt, occasione laboris, seu debilitatis vel minutionis, aut alicuius solemnitatis, seu ex alia iusta causa, possit praelatus cum fratribus dispensare.

De cibo. § 12. Nullo vero tempore die lunae aut die mercurii carnes comedantur a fratribus in conventu, nisi forte Nativitatis Domini, aut alia solemnitas occurreret tali die; in die sabbatho a carnibus et lardo et sagimine absterneant omnino, nec utantur fratres sexta feria ovis vel lacticiis, nisi prior sive praelatus ex aliqua iusta causa super hoc viderit fore cum aliquibus dispensandum.

De celebratione divinorum officiorum per clericos, et oratione fratrum. § 13. Clerici divina officia studeant celebrare: alii vero fratres, qui non sunt clerici et sciunt legere, dicant, si voluerint, Officium beatæ Mariæ Virginis; alioquin tam ii, quam illi, qui legere nesciunt, dicant pro matutinis duodecim *Pater noster* cum totidem *Ave Maria*, et pro vespers similiter dicant totidem. Pro quolibet vero aliarum horarum, scilicet prima, tertia, sexta, nona et completorio dicant septem *Pater noster* et septies *Ave Maria*,

et omnes fratres missam audiant, si commode poterunt, omni die.

De Confessione et Communione. § 14. Et cum peccata in Confessione laventur, omnes fratres studeant confiteri frequenter et pure, ac ter ad minus in anno, videlicet in festivitibus Natalis et Resurrectionis Domini ac Pentecostes, Eucharistiam, scilicet Corpus Domini nostri Iesu Christi, facta prius generali Confessione, cum omni devotione recipiant, nisi forte aliquis de sui praelati licentia ex aliqua iusta causa hoc duxerit differendum.

Quae ab eis sint fugienda. § 15. Caveant omnes fratres ne vadant ad convivia militum seu aliarum saecularium personarum, aut ad nuptias, seu ad aliqua spectacula inhonesta; histrionibus non donent aliquid, nec a suis familiaribus donari faciant: in triviis aut porticibus more saecularium in colloquiis non morentur, quoniam ex hoc religiosae vitae honestas et fama posset non modicum denigrari.

§ 16. Non recipiant officia publica, scilicet potestarias civitatum vel castrorum, aliorumve locorum, aut aliud officium, quod pertineat ad commune, nec associent aliquos aliquorum locorum regimina exercentes; non sint de consilio civitatum, seu aliquorum aliorum locorum aut partium aliquarum in eisdem civitatibus vel locis sibi invicem adversantium, nec eant ad huiusmodi consilia, nisi pro negotio fidei vel ecclesiasticæ libertatis, aut pro bono pacis, seu pro aliis operibus pietatis, vel mandato Sedis Apostolicæ speciali; nullum potestatis, seu rectoribus civitatum seu locorum quorumcumque aliorum exhibeant iuramentum, et a quocumque alio iuramento, quantum cum Deo poterunt, studeant abstinere.

De electione prioris conventuales. § 17. Electio conventualis praelati spectet ad fratres conventuales tantum qui, facta professione, in conventibus commorentur, nec possint ipse conventualis vel generalis praelatus, aut fratres aliqui conventuales aut alii vendere, distrahere,

donare, permutare, aut alias quomodolibet alienare, vel pignori obligare quidquam de possessionibus Ecclesiarum suarum, seu etiam de mobilibus in dispendium conventus vel ordinis, neque contrahere debita onerosa sine licentia capituli generalis, in quo utique capitulo singulis annis fiat super his per generalem et diffinitores ipsius inquisitio specialis, nec possit generalis in ordine, nisi cum fratribus in ipso capitulo generali convenientibus, et conventualibus in conventu suo, nisi de fratrum eiusdem conventus, aut maioris partis ipsorum consilio et assensu facere vel edere aliquod statutum generale seu praeceptum.

§ 18. Singulis autem annis fiat generale capitulum, et in ipso capitulo diffiniatur de alio capitulo celebrando anno sequenti, nisi hoc ex aliqua iusta causa fuerit differendum; et in ipso capitulo possit generalis praelatus cum consilio et assensu fratrum ibidem convenientium, vel maioris partis ipsorum, constitutiones condere et mutare conditas, et addere, minuere, corrigere in ipsis et interpretari easdem, dummodo in his nihil fiat, quod sit contra Sedem Apostolicam, vel regularibus obviet institutis, et quidquid ab eodem generali praelato taliter factum fuerit, ab omnibus fratribus ordinis inviolabiliter observetur.

§ 19. Fratres praedicti ordinis coniugati, et alii, qui in domibus propriis voluerint commorari, promissionem faciant secundum formam inferius adnotatam, vivant sub obedientia praelatorum suorum, salvo iure matrimonii contracti aut etiam contrahendi, et in coniugali vel perpetua castitate, si non habentes uxores, sine uxoribus voluerint permanere. In ieiunandi modo et in habitu honesto et in aliis etiam honestatibus eis competentibus, prout inferius in his, quae ad eos pertinent, continetur.

§ 20. Possint huiusmodi fratres prae-
Eorum habitus. ter mantellum et guascapum ordinis ha-

bere cappam clausam de panno grisei coloris, aut etiam de camelino.

§ 21. Si quis ergo coniugatus seu alius voluerit hanc eligere vitam, et fuerit idoneus, recipiatur in ordine, de praelati licentia generalis aut eius, cui idem generalis super hoc commiserit vices suas, requisito et habito consilio et assensu fratrum loci illius, in quo fuerit moraturus, si fratres inibi fuerint, et observetur alius circa receptionem ipsius totaliter modus, qui circa receptionem fratrum conventualium superius est expressus.

§ 22. Recipiendus vero probationis habeat annum, quo finito, promissionem faciat secundum subscriptam formam, et ad obedientiam admittatur. Forma autem promissionis huiusmodi fratrum, qui in propriis domibus commorantur, talis est: Ego frater... promitto Deo et beatae Mariae semper Virgini obedientiam in manibus N. prioris, sive praelati, et tibi N. priori, sive praelato, tuisque successoribus canonice intrantibus secundum formam institutionis vitae fratrum ordinis Militiae Beatae Mariae Virginis gloriosae eiusdem ordini ac fratribus a sanctissimo Patre domino Urbano Papa quarto traditam et concessam, salvo iure matrimonii, in quo sum vel in quo ero.

§ 23. Nulli autem ab huiusmodi ordine seu religione exire liceat, nisi forsitan voluerit ad arctiorem ordinem, petita tamen a generali licentia, se transferre.

§ 24. Induantur huiusmodi fratres coniugati et alii, qui in domibus propriis commorantur, et utantur caeteris, prout superius in capitulo de habitu conventualium continetur: quod capitulum sic incipit: Fratres milites, qui in conventibus commorantur, habeant tunicam etc., hoc tantum adiecto, quod possint habere et ubique, si voluerint, portare guascapum de camelino seu de alio panno grisei coloris.

§ 25. Ieiunent huiusmodi fratres secundum formam ieiunii superius traditam fratribus conventualibus in praemisso ca-

pitulo, quod sic incipit: *Ieiunent fratres in omnibus ieiuniis etc.*, et observetur ab eis totaliter quidquid in ipso capitulo, tam circa ieiunium et abstinentiam, quam circa horas nocturnas et diurnas dicendas ab eis, et etiam circa audiendam Missam, et confessiones faciendas, et receptionem Corporis Christi. Observetur quoque ab eis firmiter et totaliter quidquid in praescripto capitulo, quod sic incipit: *Caveant omnes fratres ne vadant ad convivium Militum*, continetur. Liceat tamen eis in die lunae comedere carnes, sed sani fratres die mercurii carnibus non utantur, nisi forte Nativitatis Domini, aut alia sollemnis festivitas occurreret tali die, nec aliquis huiusmodi fratrum per civitatem aut per alium locum solus incedat, sed habeat secum alium fratrem eiusdem ordinis aut alium honestum socium, scilicet hominem bonae famae, de domo sua ad ecclesiam et ad agros suos sine socio possit ire, petita et obtenta licentia sui praelati.

§ 26. Semel vel bis in mense secundum beneplacitum sui praelati conveniant huiusmodi fratres cum conventualibus in domo conventuali, si sit in civitate vel castro, aut alio loco ubi ipsi degunt, sive in eadem dioecesi ad audiendum verbum Dei, et ad tractandum de his, quae ad honestatem status sui viderint expedire, nisi praelatus hoc ex aliqua iusta causa duxerit differendum, verumtamen ad morandum in conventibus, vel ubi extra domos suas compelli non possint; sed ad conveniendum pro audiendo verbo Dei, et pro habendo tractatu de his, quae ad honestatem status sui pertinent, et etiam ad eundem ad capitula generalia valeant coarctari; possint etiam, si voluerint, in maiori, et Sancti Martini quadragesimis, in Quatuor Temporibus et in vigiliis festivitatum principalium, et in eisdem festivitibus esse cum fratribus in conventu, choro et in refectorio, et in capitulo loci suae civitatis aut dioecesis eiusdem.

§ 27. Si qui huiusmodi fratrum, qui in domibus suis vivunt, voluerint conventuales effici et professionem facere regularem iuxta formam beati Augustini superius adnotatam, sine contradictione aliqua recipiantur in alio conventu secundum beneplacitum generalis praelati. Hoc autem in uxoris locum habeat, postquam uxores eorum mortuae fuerint, aut religionem intraverint, seu fuerint in tali aetate constitutae, quod de ipsis, si in saeculo remanserint, aliqua non possit haberi suspicio, vel postquam eadem uxores liberam super hoc concesserint licentiam viris suis, in quibus uxoris seu coniugatis cum in conventibus recipi voluerint, quoad uxores, forma iuris totaliter observetur.

§ 28. Uxores huiusmodi fratrum induantur vestibus de camelino, vel de alio panno grisei vel albi coloris. In optione tamen ipsarum sit habere unum vel plures ex praedictis coloribus in vestibus suis, dummodo vel tunicae, vel supertunicalia, vel mantelli unius tantum ex coloribus praemissis existant, pellibus utantur agnitis, et habeant bindas aut ligaturas simplices, nec indecenter coloratas, ad quod teneantur omnino, postquam maritis suis professionem facientibus, ut supradictum est, praestabunt assensum.

§ 29. Huiusmodi autem fratres uxorati et alii, qui in suis domibus morantur, in omnibus et per omnia subsint propriis episcopis et aliis praelatis ecclesiasticis, sicut prius.

§ 30. Generalis praelatus huius ordinis eligatur in capitulo generali a fratribus tam conventualibus, quam aliis, qui morantur extra conventum, et ex fratribus militibus tantum, qui facta professione, morantur in monasterio, assumatur, cuius electio praesentetur Romano Pontifici confirmanda; ille qui electus fuerit ab omnibus fratribus dicti capituli, vel a maiori parte ipsorum, post confirmationem electionis suae ab Apostolica Sede obtentam, pro generali praelato ipsius

Ex his qui regulares fieri volunt, recipiantur.

Vestis uxorum fratrum.

Fratres uxorati subsint episcopis.

De generalis praelati electione.

Capitulum generale singulis annis celebrandum: et quae in eo agenda.

De fratribus coniugatis.

Modus eos recipiendi.

Forma professionis.

Cibi.

Bis in mense in conventibus conveniant ad audiendum verbum Dei.

Nulli ab ordine exire liceat.

Eorum habitus.

Ieiunia et orationes.

ordinis habeatur, ac caeteri fratres eiusdem ordinis teneantur ex tunc ei firmiter obedire in his, quae promiserunt se Altissimo servaturos.

§ 31. Ad huius autem generale capitulum, cum fuerit celebrandum, mittantur duo fratres de quolibet loco dicti ordinis aut de qualibet civitate electi a conventualibus et ab aliis fratribus, qui in civitatibus aut locis aliis illius dioecesis, in qua situs est locus conventualis, in propriis domibus commorantur.

§ 32. Singulis annis visitentur fratres omnes tam conventuales, quam alii in singulis locis eorum per generalem praelatum, vel per aliquem alium dicti ordinis, secundum quod eidem generali melius videbitur expedire; generalis vero et illi qui praerunt fratribus ipsius ordinis in singulis locis sollicitè vigilent et attendant qualiter iidem fratres ea, quae Altissimo promiserunt, et qualiter huiusmodi regulam observare procurent: vigilent etiam, et attendant qualiter fratres ipsi de bono in melius semper proficiant, et qualiter negligentes et delinquentes corripiantur, et provideant taliter circa eos, quod ex huiusmodi religione odor bonae vitae proveniat et sanctitatis exemplum. Provideant insuper ne per scandala et insolentias aliquorum caeteri eiusdem ordinis fratres possint quomodolibet infamari. Ne vero praelati vel maiores dicti ordinis voluntate pro lege utantur in corripiendis excessibus subditorum, si quidem excessus aliquorum graves et notorii fuerint, circa correctionem eorum requirant et habeant fratrum suorum seniorum et graviorum consilium et assensum, ut, iuxta modum culparum, possit convenienter correctionis remedium adhiberi. In aliquibus statutis et ordinationibus dicti ordinis, exceptis his, quae continentur in praescripta forma professionis et obedientiae, aliisque quorum transgressio obligatoria est ad culpam, non obligentur fratres ad poenam mortalis peccati, sed solum ad poenam cor-

rectionis et disciplinae, dummodo parati sint pro negligentia et transgressione eorum, quae in huiusmodi regula continentur, satisfactionem eis iniunctam humiliter suscipere, ac obedienter et efficaciter adimplere, cooperante ipsius gratia Domini et Redemptoris nostri Iesu Christi, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere etc.

Datum Viterbii decimo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23 decemb. 1261, pontif. anno 1.

III.

Canonizatio Sancti Richardi episcopi Ciestren. in Anglia, eiusque relatio in numerum sanctorum confessorum, cum institutione festivitatis pro die tertiae mensis aprilis.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. B. Richardi encomium. — 2. Eius virtutes in iuventute. — 3. Celibatum servat. — 4. In partem sollicitudinis a B. Edmundo Cantuarien. vocatus, quam bene se gesserit. — 5. In inferioribus administrationibus qualis fuerit. — 6. In episcopatu Ciestren. qualis. — 7. Eius vigiliae, — Et carnis maceratio. — 8. Miracula nonnulla patrat adhuc vivens. — 9. Panis multiplicatus ad refactionem pauperum. — 10. Horam mortis praedicit. — 11. Eius mortui corporis pulchritudo. — 12. Paralyticum gressui reddit. — 13. Fistulas desiccatur. — 14. Tres mortuos suscitatur. — 15. Exanimem natum vivificatur. — 16. Alexander PP. super his inquiri mandat. — 17. Catalogo sanctorum adscribitur. — 18. Anniversaria eius celebranda festivitas. — 19. Eius visitantibus sepulchrum indulgentia conceditur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, decanis, archidia-

conis, praepositis, archipresbyteris et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium.

Exultet angelica turba coelorum, exultent divina mysteria; Summi namque Regis victoria et salutaris suae Passionis effectus in humani relucet generis creatura. Exultent in gloria Sancti et in suis laetentur cubilibus, de novo Coeli concive, qui habitator dudum domus luteae terrenam fundamentum habentis, post carnem cum vitis, mundum cum delitiis superatos, post habitum de hoste antiquo triumphum, corporis ergastulo resoluti, factus compatriota coelestium, coelesti quiescit in patria, sydereas incolit mansiones. Exultet Mater Ecclesia novae prolis foecunditate iucunda, cuius meritis fidem catholicam supra firmam petram stabili firmitate firmatam, claris inspicit clarere prodigiis, et signis insignibus insigniri, quibus fallaces haereticorum confutantur fallaciae, iudaeorum confunditur obstinata protervia, inexcusabilis ignorantia paganorum, omni prorsus excusationis velamento (1) frangitur. Anglia prorumpat et iubilem, in celebri memoria se virum produxisse meditetur angelicum, consortem gloriae angelorum. Exultet et gaudeat Ciestren. Ecclesia, quae tantum meruit habere pastorem, qui eam vivis salutaribus instituit monitis, laudabilibus instruxit exemplis; moriens favore munit apud Deum. Gaudens igitur et exultans cum iucunditate, commemoret se illum in terris habuisse patronum, cuius in coelo patrocinio communitur. Plaudant et iubilent profusus cuncti christicolae gaudiis, dum passiones huius saeculi ad aeternam considerant gloriam profecisse, ut temporalibus poenis affecti, aeternis gaudiis potiantur, dum mundi, mundanorumque contemptum, ad aeternae hereditatis participium convalescere intuentur, ut terrena spernentes, superna

(1) Deest forsitan sublato.

participent et fiant Christi Domini cohaereds. Plaudant itaque manibus, exultationis voce iubilent, plausus exultet operum, iubilet vox psalmodum, piis plaudant manus operibus, orationum devota tripudia voces sonent, resonent cymbala bene sonantia, labia cordi concinna. Concors concrepet harmonia, cor amet, lingua clamet, manus operetur instanter. Laeti diem agant laetitiae plebs et clerus, ex immensitate gratiae mensuram laudis et laetitiae metiantur. Laudent igitur Dominum secundum multitudinem infinitae suae magnitudinis sine fine.

§ 1. Laudent eum in venerandae memoriae B. Richardo quondam episcopo Ciestren. mirabilem, quem ipse sua immensa bonitate, virtutum operatione mirificans, et gratia sanctorum, sic immensis illustravit miraculis, quod in diversitate graduum sui status, in gratia et gloria gradatim ascendit. In subiectionis namque statu, quasi stella matutina promicuit in medio nebulae, dum in ipsa juvenilis aetatis ignorantia, innocentiae firmato vestigio, imitando vixit exemplo. In praelationis gradu, quasi luna in diebus suis plena resplenduit, potius de virtutum crescentium meritis incrementa suscipiens, quam de auctae gloria dignitatis. Post felicem vero transitum de hac vita, quasi sol refulgens, sic ipse in templo Dei refulsit, dum signis evidentibus, quasi radiantibus solis radiis coruscavit. Felix principium, feliciori continuatum medio, felicissimo meruit fine concludi, cuius vitae talis exitus debebatur. Sic debuit ei Largitor bonorum omnium praesentis curricula vitae decurrere, ut mundo moriens ipsi Deo, feliciter vivere mereretur. Cuius vitam, per quam verae vitis palmes effectus, vivit aeterna plantatus in vita. Cuius processum, per quem sibi ad coeleste palatium misericordiarum Pater paravit accessum, cuius miranda miracula, quibus miraculose per ipsius merita dominantium Dominus suam mirificavit Ecclesiam, ad

B. Richardi encomium.

De vocabulis capituli.

Visitatio quolibet anno peragenda.

In statutis ordinis fratres ad correctionem tantum obligantur.

suae laudis praeconium, ad instruendum novis propugnaculis christianae religionis aedificium, ad praesentium et futurorum instructionem et gaudium, grato compendio, gratia divina favente sermoni, compendiosus sermo perstringet.

Ex virtute in iuventute.

§ 2. Hic nempe a primaevae iuventutis suae primitiis, Ducis illius ducatu deductus, illius Regis rectus et directus regimine, in cuius cellaria ipsum sequens, ipsi obsequens, semper optavit anxius, et tandem obtinuit, ut credimus firmiter, gloriosius introduci. Vacans studiose virtutibus, virtutum Domino votive reddidit vota sua omnia; quae iuvenilis aetas perniciose solet amplecti, velut in annosa iam constitutus aetate, discreta maturitate devitans. Continentiae studuit, adolescentiae ac iuventutis vias incertas, adeo impolluto nixus calle transire, quod famam suam ab omni contagii carnalis infamia servavit illaesam.

Celibatum servavit.

§ 3. Quin etiam a fratre primogenito per grati obsequii eius inducto gratiam, non seducto per alicuius calliditatis astutiam, cum oblatione cedendi patrimonii, quod secundum morem patriae idem frater totaliter obtinebat, invitatus ad coniugale cuiusdam nobilis puellae consortium, mundi huius, corde mundo, immundis declinatis illecebris, ut in sortem Domini cederet, cessit huiusmodi cessioni, et animam suam firmo proposito coelesti Sponso desponsans, sponsae terrena sponsalia sponte sprexit, ad castitatis aspirans privilegium, non execrans carnalis matrimonii sacramentum. O negotiatio provida, o utilis et ingeniosa mercatio! terrena pro coelestibus commutavit, transitoria pro mansuris, temporalia pro aeternis. Contempsit temporale patrimonium, ut particeps fieret haereditatis aeternae; carnalis coniugii voluptates appetentibus anxias, satietatis poenitudine plenas, abhorruit, ut immaculati thori delicias, desiderantibus suaves et placidas fructibus, gratas et avidas obuneret.

§ 4. Et ut eo plenius in incepta ne-

gotiatione proficeret, quo uberius scientia et virtutibus impleretur, impendit studio sollicitas operas, virtutibus se virtuose devovit. Et quia vas novum, animum scilicet peccatorum maculis non infectum, vero attulit Elyseo, ipse sapientiae sal misit in illud, ipsumque virtutibus, ac famae nitentis oleo adeo foecundavit, quod proficiens prae coetaneis suis, in litterarum scientia, in tantum virtutibus proficit et fama, quod inter caeteros, imo cum caeteris, B. Edmundus tunc Cantuarien. archiepiscopus, currens in scientiae suae praeconio et laudabilis conversationis odore, ipsum in participem singularis familiaritatis, et ad officium cancellariae Cantuarien. assumpsit. Cumque datam illi a Domino gratiam, plenior exolveret familiaris experientia, quam vulgaris fama promiserat, circa totius archiepiscopatus administrationem ipsius ministerio utebatur. Ipsum suam dexteram reputabat, fidum sui pectus consilii, fidelem ministrum iustitiae, ac eruditam linguam fructuosae doctrinae.

In partem sollicitudinis a B. Edmundo Cantuarien. vocatus, quam bene se gesserit.

§ 5. In his autem et aliis inferioribus administrationibus suae curae commissis, Vir Dei, divina ipsum prosequente gratia, taliter stravit, quod in veracitate sermonis, censurae iustitia, mansuetudinis lenihumilitatis cultu, omnibus se amabilem tate, exhibuit, omnibus utilem, pauperes auxilio, divites consilio refovendo, in iis, quasi stella matutina resplendens, suis crescentibus meritis in plenae lunae claritatem excrevit. Licet enim soleant interdum virtutes tepescere et otio cedere, desideratae dignitatis culmine accedente, dum student aliqui vivere quietius, et persistent in optata et obtenta dignitate diutius; in isto tamen, cum altioris gradus incremento, creverunt.

In inferioribus administrationibus qualis fuerit.

§ 6. Ipse namque vocatus ad regimen Ecclesiae Cicestren., factus est solito longe magis vigil ad curam, non segniter ad opus, suavis ad mores. Ex tunc et fuit pauperum cura maior, habitus abiectior, gestus et affatus humilior. Ex tunc

In episcopatu Cicestren. qualis.

Eius vigiliae.

Et carnis maceratio.

ipse in persecutionum perpessione fortior, in libertatis ecclesiasticae defensione constantior, in iustitiae censura inflexibilior, in oratione ferventior, in eleemosynarum largitione profusior, in proprii corporis castigatione rigidior, districtior in observantia disciplinae, in carnis et spiritus lucta prudentior. Horum collucatione frequenter in ipsa luctatus, prudenter attendit, studuit lucrari prudenter, carnem coegit servire spiritui, abiecit ancillam et filium eius, carnem et carnis incentiva prosternens vigiliis, quas, spreto cubili, pervigil observabat, refocillavit spiritum, pavit ieiuniis, multa orationum assiduitate nutrit. O virum industrium, o circumspecti athletae prudentiam! Carni arma debilitationis imposuit, ut armis fortitudinis spiritus armaretur. Illi dedit arma terrestria, ut spiritus arma coelestia commodius toleraret. Ut enim carnis carie caute careret effectu, vere Mardochaeus effectus, ipsius et nomen et omen assumpsit, dum nominis interpretationem implevit, impudentis carnis factus amara contritio, et ipsam amare conterens impudentem. Posuit enim vestimentum eius cilicium, et ipsius stimulos corrigia ligneis et ferreis pungente stimulis se nudum comprimendo repressit, loricamque superinduens, arma macerationis adiecit. O pugnantis cauta sagacitas, sagaxque cauthela, o dolus bonus in hostem! Sic amavit adversarium, ut armis debilitaret armatum, cum debilitato secure conflingeret, in conflictu quietius vinceret, de armato virtuosius victoriam obtineret. Haec miranda, haec laudanda belli victoria, non in exercitus multitudine, sed de coelo veniens fortitudo. Hoc opus Illius, in cuius conspectu non est differentia in multis liberare vel paucis. Hoc opus Illius, qui docuit lucernam accensam non poni sub modio, sed candelabro superponi. Hoc Illius opus, qui quod verbo docuit, opere in B. Richardo complevit. Ipse enim Pater luminum, qui dedit per tenebras mundi huius in suo lumine

ambulare, in ipso meritorum lucernam accendit, ipse illam candelabro mirabilium operum superimposuit, ut per clara merita, quasi luna resplendens, tandem per miraculorum evidentiam in solis fulgorem proficeret et quasi sol in templo christianae fidei refulgeret, nec laterent in abditis tantae opera claritatis, quae idem Summus Opifex per eum non solum cum ipso regnantem, sed etiam adhuc, licet praeter carnem, tamen in carne viventem, dignatus est mirabiliter operari, patientibus ad beneficium, videntibus et audientibus ad mirandum imitationis exemplum et proficiendi doctrinam. Quorum de multis aliqua, onerosae multitudinis vitandae gratia, brevis series reserabit.

Miracula nonnulla patret adhuc vivens.

§ 7. Quodam siquidem edulitatis tempore ad eiusdem beati viri eleemosynam inopinata concurrente inopum copia, panem qui ad nonaginta refectionem pauperum, distributione solita extimatus, occurrentis multitudinis vix parti minimae concurrebat in numero, vivus Panis, qui de coelo descendit, ad ipsius benedictionem abundare fecit in tantum, quod praeter extimationem astantium, relictis abunde fere tribus millibus pauperum consuetas recipientium portiones, de supernae abundantia pietatis superabundaverunt partes, quae secundum eandem distributionem, centum adhuc pauperes refecissent.

Panis multiplicatus ad refectionem pauperum.

§ 8. Hic resolutionis sui corporis tempore propinquante, per plures dies ante horam mortis certam, licet ipsa nihil incertius, facti subsecuta veritate dictum certificante, praedixit.

Horam mortis praedixit.

§ 9. Post cuius transitum, corpus ipsius antea gravatum vigiliis, terrae duritia, in qua frequenter solebat decubare, confractum, ieiuniis maceratum, macerationibus multis afflictum, praeter humanum morem, nitidissimum apparuit, ut probaretur pressuris talibus non oppressum, sed potius expoliturum.

Eius mortui corporis pulchritudo.

§ 10. Ad ipsius invocationem, con-

Paralyticum
gressui reddi.

tractus cuius membra naturaliter gressui ministrantia, ita totaliter plurium annorum paralysis inveterata contraxerat, ut eisdem, membris huius ministerio ineptis redditis, nulla omnino daretur gradiendi facultas, Ille cuius mira sunt opera, subito membris ipsis in solitam virtutem erectis, in liberi gressus libertatem erexit.

Fistulas desic-
cat.

§ 11. Antiquatas fistulas plurium ossium extractione concavas, et sine spe sanitatis stillantes saniem, eiusdem Sancti meritis, ulceribus etiam repente sanatis divinae pietatis affluentia desiccavit.

Tres mortuos
suscitat.

§ 12. Tres mortuos, quorum unum currentis currus per medium rota compresserat, reliquos vero febris extinxerat, Ille, qui mortem moriendo destruxit, precibus sub eiusdem porrectis, nomine inclinatus, suscitavit ad vitam.

Exanimem na-
tum vivificat.

§ 13. Et quod non est praetereundum silentio, sed solemniter vulgandum gaudio, in humanum corpusculum e vestigio inhumandum, utpote de corpore matris natum exanime, de utero transferendum ad tumulum, eius invocato nomine, animam viventem animarum, Creator infundit.

Alexander PP.
super his in-
quiri mandat.

§ 14. Sane iis et aliis miris operibus Sancti huius astrudentibus sanctitatem et christianae fidei veritatem, miraculorum lingua loquente, concurrunt undique populus, crevit devotio, laudatur Dominus de salutiferis gratiis, salutis Auctori gratiae referuntur. Invaluit super his fama communis, et celebris in auribus felic. record. Alexandri Papae praedecessoris nostri, de Anglorum tabernaculis vox exultationis et salutis intonuit. Ad ipsum charissimi in Christo filii nostri N. regis illustris, praelatorum et aliorum magnatum Angliae, supplicationis humilis instans clamor ascendit, praedecessoris ipsius auctoritate, inquisitionem fieri super praedictis obtinuit. Nos et fratres nostros, per praelatos, religiosos, comites,

barones, et alios fide dignos in inquisitione ipsa probata veritas et auctoritate nostra, primo per ven. fratrem nostrum N. episcopum Tusculan.; ac demum per nos, et eosdem fratres diligenti examinatione discussa, de Sancti eiusdem vita mirabili, miraculis et meritis gloriosis instruxit.

§ 15. Exultet itaque coelum laudibus, resultet terra gaudiis, et huius Sancti solemniter laeto concentu concinat populus christianus. Molliatur duritia iudaeorum, paganorum ignorantia instruat, sileant haereses, haereticorum dolosa labia conticescant, nec moliantur amplius dolosae vulpeculae religionis christianae segetem, caudis ignitis et dolosis fraudibus, demoliri. Virtutem vereantur Ecclesiae tanti ac talis et similium patronorum defensione munitae, nec ipsorum praesumptuosa temeritas de caetero in ipsam praesumat insidias, evidentium operum, et signorum propugnaculis tantis instructam; signis saltem evidentibus acquiescant, qui in veri dogmatis testimoniis non quiescunt. Operibus saltem credant, qui pertinaciter evangelicae doctrinae non credunt. Avertantur ab errorum inviis, veritatis convertantur ad viam, ut in Domini veritate directi, rectius huius B. viri vias fidei, et operis vestigiis investigent, ipsumque sequi studeant, qui ambulans in via immaculata, Domino fideliter ministravit.

§ 16. Caeterum, quia sicut de ipso pro certo tenet concepta ex his certa et indubitata credulitas, Rex coelestis sic eum honorari decrevit in coelis, ut aeternae claritatis lumine, quasi regis vestimentis amictus et sempiternae gloriae diademate decoratus, sedi supernae quietis insideat; decet ut nostro ministerio per omnem christiani cultus ambitum vehiculo debite venerationis incedens, pro-

Catalogo san-
ctorum adscri-
bitur.

fusus per orbem gaudiis et effusis undique laudibus, honoretur in terris. Propter quod de fratrum eorumdem ac praelatorum, apud Sedem Apostolicam existentium, unanimi consilio et concordi consensu, in festo B. Vincentii undecimo kalendas februarii, eum hostis humani generis, carnis et mundi victorem, sanctorum cathologo cum celebri gaudio duximus adscribendum.

Anniversaria
eius celebranda
festivitas.

§ 17. Ideoque universitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus tertia nonas aprilis (quo utique die ipsius beatus spiritus de vitae praesentis exilio transivit ad patriam, et mundi huius egressus tenebras, ac luminis abyssum ingressus, ad inaccessibilem lucem accessit, ipsam felix habitans et habetur feliciter ab eadem) celebriter eius festa celebria, modulatis vocibus et cordibus, annis singulis celebretis, et a vestris faciatis subditis celebrari, ut eundem gloriosum Confessorem et inclytum venerantes in terris, sentiat intercessorem assiduum et defensorem perpetuum in excelsis.

Eius visitanti-
bus sepulchrum
indulgentia con-
ceditur.

§ 18. Ut autem ad venerabile sepulchrum ipsius, eo affluentius quo utilius confluat populi multitudo, et colatur solemniter eiusdem Confessoris veneranda solemnitas, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui cum devotione ad illud in die solemnitatis ipsius accesserint eius implorando suffragia, singulis annis quibus illuc venerint de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, unum annum et quadraginta dies; accedentibus autem ad praedictum sepulchrum infra eiusdem festi quindenam, quadraginta dies de iniuncta eis poenitentia misericorditer relaxamus.

Datum Viterbii decimo kalendas martii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 20 februarii 1261, pontif. anno 1.

IV.

Inquisitorum haereticae pravitatis auctoritas circa processum et examen testium, observantiamque legum edictarum contra haereticos, et punitionem Praedicatorum et aliorum ipsis inquisitoribus inobedientium (1).

SUMMARIUM

Cura servandae Italiae ab haeresis lae. — 1. Loca inquisitoribus assignata. — 2. Contra culpabiles procedendum omnino: — 3. Non obstantibus specialibus commissionibus, dioecesanorum processibus, etc. — 4. Redeuntibus recipiendi. — 5. Non puniendi vero haeretici, dioecesanis inconsultis. — 6. Testes coram duabus personis examinandi. — 7. Depositiones per notarios conscribendae: — 8. Qui etiam regulares et clerici esse possint. — 9. Testium nomina non publicanda. — 10. Ad consulendum quemlibet cogere possint inquisitores. — 11. In negotio inquisitionis summarie procedendum. — 12. Leges contra haereticos latae servandae. — 13. Indulgentiae negotio inquisitionis incumbentibus propositae. — 14. Quaestuarios Praedicatores censuris percellendi data facultas. — 15. Et procedendi contra negotium huiusmodi impediens. — 16. Obstantium derogatio.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Praedicatorum, inquisitoribus haereticae pravitatis in Lombardia et Marchia Ianuensi deputatis auctoritate apostolica, et in posterum deputandis, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet ex omnibus mundi partibus, quae christiana religione censentur, teneamur ex officii nostri debito extirpare lethiferam pestem haereticae pravitatis: in Italia tamen imminet nobis haec sollicitudo

Cura servan-
dae Italiae ab
haeresis lae.

(1) Leges ab imperatore Friderico latae contra haereticos confirmavit Innocentius PP. II, Constit. in hoc tomo, pag. 503. Leges autem alias contra eosdem sanxit idem Innocentius, Constitut. xxiv, pag. 547, Constit. xl, pag. 588, easque declaravit Alexander IV, Constit. xiv, pag. 611, Constit. xlvi, pag. 665 et seq.

propensius, ubi eandem pestem propter malitiam temporis, qui in detrimentum fidei catholicae perversa genimina genuerunt, ex vicinitate persensimus abundantius succrevisse.

Loca inquisitionibus assignata

§ 1. Ut igitur inquisitionis officium contra haereticos in provincia Lombardia, videlicet a Bononia et Ferrara inclusive, usque ad ultimos fines superiorum partium eiusdem provinciae ac Marchia Januensi, auctoritate apostolica possit efficacius adimpleri: discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus in charitate Dei, hominum timore postposito, virtutem spiritus induentes, ex alto praedictum officium ubique infra praefatos limites, simul vel separatim, aut singulariter prout negotii utilitas suadebit, sub mercedis aeternae, sic efficaciter prosequi et exequi studeatis, ut per sollicitudinis vestrae prudentiam, de praedictis Lombardia et Marchia, radix iniquitatis haereticae succidatur: et vinea Domini, exterminatis vulpeculis, quae perversis morsibus demoliuntur eandem, fructus afferat catholicae puritatis.

Contra culpabiles procedendum omnino:

§ 2. Si quos autem de pravitate praedicta culpabiles inveneritis vel infectos, seu etiam infamatos, contra ipsos (nisi examinati absolute velint mandatis Ecclesiae obedire) necnon et contra receptatores, defensores et fautores eorum, iuxta sanctiones canonicas, auctoritate apostolica, hominum metu divino timori postposito, procedatis.

Non obstantibus specialibus commissionibus dioecesanorum processibus, etc.

§ 3. Non obstantibus aliquibus litteris, ad quoscumque alios de Lombardia et Marchia praedictis (exceptis locorum dioecesanis) super huiusmodi negotio ab Apostolica Sede directis, quarum deinceps ad inquisitiones huiusmodi faciendas nolumus auctoritate procedi, quinimo ne procedatur per illas districtius inhibemus. Nec praetextu commissionis specialiter eidem dioecesanis super hoc factae, vestros processus in eorundem dioecesanorum civitatibus et dioecibus volu-

mus impediri. Nec per hoc quod fidei negotium generaliter in ipsis Lombardia et Marchia vobis committimus, commissiones a praefata Sede dioecesanis eidem factas, si forsitan illarum, seu etiam ordinaria velint auctoritate procedere, intendimus revocare. Verumtamen sive auctoritate ordinaria, sive ex delegatione praedictae Sedis, iidem dioecesani in huiusmodi negotio processerint, nequaquam volumus, vel per concursum processuum, vel alias quomodolibet, vestros impediri processus, quin dioecesanorum ipsorum processibus non obstantibus, in eodem negotio procedere libere valeatis.

Redauntur recipiendi.

§ 4. Si vero aliqui ex praedictis, haeretica labe penitus abiurata, redire voluerint ad ecclesiasticam unitatem, eis iuxta formam Ecclesiae, absolutionis beneficium impendatis, et iniungatis eidem, quod iniungi talibus consuevit; proviso solerter, ne simulata conversione redeant fraudulenter, et vos, imo potius se ipsos fallentes, sub agni specie gerant lupum.

Non puniendi vero haeretici, dioecesanis inconsultis.

§ 5. Quod si aliqui fuerint iudicandi haeretici, vel incarcerationis poena perpetuae alicui pro huiusmodi crimine fuerit infligenda, ad id per vos de dioecesanorum vel vicariorum suorum, si ipsis dioecesanis absentibus praesentes fuerint, consilio procedatur; ut in tantae animadversionis iudicio non postponenda Pontificum auctoritas intercedat.

Testes coram duabus personis examinandi.

§ 6. Verum quia in tam gravi crimine, cum multa oportet cautela procedi, ut in reos sine ullo proferatur errore durae ac dignae severitas ultionis, volumus et mandamus, ut vos vel illi, quos ad hoc duxeritis deputandos, in examinatione testium, quos recipi super crimine praedicto ipsumque contingentibus oportuerit, adhibeatis duas religiosas et discretas personas, in quarum praesentia, per publicam, si commode potest haberi, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorundem depositiones testium conscribantur.

§ 7. Ad conscribendas quoque huius-

Depositiones per notarios conscribendae:

modi depositiones testium, et ad faciendum omnia, quae in commisso vobis officio, ad scriniarii seu tabellionis officium pertinent, teneri districte praecipimus, cum per vos seu deputatos ad hoc a vobis requisiti fuerint, omnes et singulos vestri ordinis fratres, qui dum essent in saeculo, huiusmodi tabellionatus officium habuisse et exercuisse noscuntur, et illos etiam, quibus idem tabellionatus officium, ratione praefati negotii fidei, fuit a dicta Sede commissum et in posterum committetur.

Qui etiam regulares et clerici esse possint

§ 8. Concedentes huiusmodi fratribus, necnon et aliis religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in saeculo, dictum tabellionatus officium habuerunt et exercuerunt: quibuscumque etiam clericis saecularibus, officium ipsum habentibus, etiamsi idem fratres religiosi et clerici sint in sacris ordinibus constituti, exercendi libere officium ipsum, quoad praemissa, non obstante aliquo contrario statuto, canonis vel ordinis, quocumque vallato munimine, plenariam facultatem.

Testium nomina non publicanda

§ 9. Quod si testibus, quos a vobis recipi, vel ab alio vice vestra super eodem crimine examinari contigerit, ex publicatione nominum eorundem, videritis periculum imminere, ipsorum nomina non publice, sed secrete, coram aliquibus personis providis et honestis, religiosis et aliis ad hoc vocatis, de quorum consilio ad sententiam vel condemnationem procedi volumus, exprimantur; et sic non obstante quod illis, contra quos huiusmodi testes deposuerint, eorum nomina non fuerint publicata, ad cognitionem iudicis instruendam, adhibeatur plena fides testium depositionibus eorundem.

Ad consulendum quemlibet cogere possint inquisitiones

§ 10. Ut ergo commissi vobis officii debitum utilius et liberius exequamini, committendi citationes testium, examinationes, cum de huiusmodi crimine ac ipsius circumstantiis duxeritis inquirendum, et denunciationes sententiarum, quas in quolibet hac de causa tuleritis; accersendi quoque, prout expedierit, peritos quosli-

bet, ut vobis in ferendis huiusmodi sententiis praebeant consilium opportunum ac vobis assistant, convocandi etiam eorum et populorum civitatum, castrorum, aliorumque locorum, prout dicto negotio fidei videritis expedire:

In negotio inquisitionis summarie procedendum.

§ 11. Insuper, in dicto negotio, de plano, absque iudiciorum et advocatorum strepitu, ac contra illos, quos in praedictis Lombardia et Marchia Januensi in haereseos crimine commisisse constiterit, licet ad alias partes se transferendos duxerint, procedendi:

Legem contra haereticos latae servandae.

§ 12. Necnon, faciendi observari inviolabiliter omnes constitutiones apostolicas et leges imperiales per quondam Federicum olim Romanorum imperatorem, tunc in devotione Romanae Ecclesiae persistentem, Paduae promulgatas adversus huiusmodi pestem haereticae pravitatis: Necnon elargiendi viginti vel quadraginta dierum indulgentiarum, quotiens opportunum videritis, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui ad vestram convocationem propter hoc faciendam, accesserint, plena sit vobis et singulis vestrum praesentium tenore facultas.

Indulgentiae negotio inquisitionis incumbeantibus propositae.

§ 13. Vobis autem pro huiusmodi negotio laborantibus, illam peccatorum veniam indulgemus, quae succurrentibus Terrae Sanctae in generali concilio est concessa; sociis vero vestri ordinis et notariis vestris, qui una vobiscum in prosecutione huiusmodi negotii laborabunt, et omnibus, qui personaliter vobis astiterint in eodem negotio, et qui ad impugandum haereticos, fautores, receptatores et defensores eorum, vobis ex animo praestiterint consilium, auxilium vel favorem, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, tres annos de iniunctis sibi poenitentibus relaxamus. Et si qui ex his in prosecutione huiusmodi negotii forte decesserint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus.

Quaestuarios
Praedicatorum
censuris per-
cellendi data fa-
cultas.

§ 14. Compescendi praeterea, munitio praemissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, Praedicatorum quaestuarios a praedicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet (quorum interest tantum charitativa subsidia, simpliciter petere, ac indulgentiam, si quam forte habent, exponere), liberam vobis et singulis vestris concedimus, auctoritate praesentium, facultatem.

Et procedendi
contra nego-
cium huiusmodi
impedientes.

§ 15. Caeterum si forte, quod non credimus, aliqui cuiuscumque conditionis, huic negotio vobis commisso se opponere, seu illud praesumpserint aliquatenus impedire, ut non possit procedi in eodem: imo nisi requisiti, illud soverint, et iuxta officium et posse suum, singuli inverint studiose, contra eos tamquam contra haereticorum fautores et defensores, secundum sanctiones canonicas, freti eadem auctoritate, intrepide procedatis. Nos enim nihilominus ad reprimendam tam superbam et perniciosam audaciam, et omnimode confundendam, in illos gladium ecclesiasticae potestatis acriter exercemus, et reges, et principes, aliosque christifideles, sive pro Terrae Sanctae succursu, sive alias pro Christi servitio Crucis caractere insignitos, necnon et caeteros catholicos, prout expedire viderimus, invocabimus contra eos, ut coelum et terra adversus detestabilem temeritatem ipsorum pariter moveantur. Denique ut circa praemissa plene vobis et singulis vestrum coercionis expedita et inviolabilis adsit auctoritas, volumus, ut ea omnia viriliter exequamini, invocato, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Obstantium a-
rogatis.

§ 16. Non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis, quibuscumque personis, cuiusvis conditionis, dignitatis vel gradus, religionis vel ordinis, et praesertim Cisterciensium, Praedicatorum, Minorum seu Eremitarum: sive communitatibus vel universitatibus civitatum et locorum, specialiter vel generaliter, sub

quacumque verborum expressione vel forma a memorata Sede concessis vel in posterum concedendis: etiamsi dicatur in illis, quod eis per aliquas litteras totum de verbo ad verbum tenorem non continentes, privilegiorum vel indulgentiarum ipsorum nequeat derogari; et illis maxime privilegiis et indulgentiis quibus ab ipsa Sede concessum est aliquibus, seu concedetur deinceps, quod excommunicari vel ipsorum terrae supponi non possint ecclesiastico interdicto: aut Praedicatorum vel aliorum quorumlibet ordinum fratres, ad executiones negotiorum aut ad citationes quorumlibet, sive denunciations sententiarum excommunicationis, suspensionis vel interdicti, auctoritate litterarum apostolicarum minime cogi possint, nisi de ipsorum ordinibus et privilegiis vel indulgentiis, eis super hoc a dicta Sede concessis, eadem habeatur in eisdem litteris mentio specialis (cum ex huiusmodi vel aliis privilegiis, nullum in tantae vobis pietatis negotio velimus obstaculum interponi) et constitutione de duabus dietis edita in concilio generali.

Datum Viterbii decimo tertio kalendas aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 20 martii 1262, pontif. anno 1.

V.

Mandatur archiepiscopo Moguntino, ut sententiam excommunicationis publicari faciat contra electores, si Conradum Conradi, Friderici olim imperatoris filii, natum in imperatorem eligant (1).

SUMMARIUM

Exponit suam de inducenda in Ecclesia Dei pace sollicitudinem. — Alexandri PP. de negotio imperii cura. — Eius ad Moguntinum archiep. super hac re litterae. — Iniuncta ei lex curandi, ne Conradus in

(1) Ex Regest. Vatic. — Non absimilem legem electoribus imposuit Alexander IV, Constit. xxxiii, hoc tomo, pag. 659.

imperatorum eligeretur: — Et electores censuris ab huiusmodi electione coerceret. Alexandri processum ratificat Urbanus: — Eademque mandat Moguntino.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Moguntino, salutem et apostolicam benedictionem.

Exponit suam
de inducenda in
Ecclesia Dei
pace sollicitu-
dinem.

Postquam supernus ille luminum Pater, a quo data optima et dona perfecta proveniunt, et qui coelum implet et terram disponens suaviter omnia, nos licet immeritos super haereditatem suam unxit in principem, et in eminenti summi apostolatus cathedra collocavit, mens nostra quantumcumque in ipso nostrae novae promotionis initio se circumquaque conspiceret, diversarum cogitationum multiplicumque curarum obsidione vallatam, intermissis caeteris particulariter incumbentibus ei negotiis, de generali statu reipublicae christianitatis coepit principaliter esse sollicita, vias et modos perquirendo varios, quibus tranquillitatem et pacem nobis, et Ecclesiae, ac mundo, diris guerrarum commotionibus et periculosis discordiarum divisionibus lacerato parare, ac quietem christiano populo, quem alterni bellorum incursus continue haecenus vexaverunt, Illo nobis favente ac cooperante, qui mari et ventis imperat, et statuit procellas in auras, exhibere possemus.

Cumque Romanae archivis Ecclesiae reseratis praedecessorum nostrorum Romanorum, videlicet gesta et regesta Pontificum nostra ob hoc specialiter sollicitudo revolveret, cum omni diligentia et attentione disquirens, si forsitan ex eorumdem praedecessorum processibus aliquid nobis occurreret, per quod possemus sufficienter instrui, qualiter valeret ac deberet per nos huiusmodi tam pium, tam utile, tamque salubre negotium promoveri; demum tenor quarumdam litterarum felicitis recordationis Alexandri PP. praedecessoris nostri nostris se obtutibus obtulit, per quem utique tenorem nobis

Alexandri PP.
de negotio im-
perii cura.

constitit evidenter, quod idem praedecessor intellecto, quod instabat tunc tempus electionis celebrandae de rege Romanorum, in imperatorem postmodum promovendo; considerans, quod super hoc tanto propensior adhibenda erat diligentia et cautela, quanto altius et difficilius erat negotium, quod in hac parte tunc temporis gerebatur, quantoque res, si aliqua in ea interveniret negligentia seu providentia vel desidia, deteriore habere posset effectum et exitum graviorem; pensans etiam, quod hic erat vehementer vigilandum, hic perspicaciter intuendum, hic considerandum prudenter, hic mature deliberandum, hic provide praecavendum, hic erant aperiendi oculi, hic habendae aures intentae, hic mens esse debebat non rudis et torpida, sed diligens, pervigil et consulta, ubi de advocato agebatur Ecclesiae, et de defensore tractabatur ipsius, ne pro advocato impugnator, et pro defensore assumeretur vel eligeretur offensor; propter quod undique summae cogitationis erat acies perferenda, et circumquaque districta explorandum indagine, ut talis, cooperante Domino, reperiretur et eligeretur, qui fidelis et devotus existeret, et de prosapia procederet devotorum, ac idoneus et sufficiens reputaretur merito ad obtinendum tanti honoris culmen et imperii regimen exercendum; bonae memoriae archiepiscopo Maguntino praedecessori tuo per huiusmodi exposuit litteras, quod patens erat et cognitum toti orbi, qualiter quondam Fridericus olim Romanorum imperator, eiusque progenitores et posterii erga Matrem Ecclesiam se gesserint, et qualem ei retributionem de beneficiis ab ipsa perceptis impenderint; cum hi aliorum persecutorum excedentes tyrannidem, gravioribus eam affecerunt iniuriis, et oppressionibus durioribus affligerunt, et velut in caedem et exterminium eius tendentes furoris arcum, et feritatis gladium acuentes, diris illam ubilibet tribulavere flagellis. et usque ad interiora profundis

Eius ad Mo-
guntinum ar-
chiep. super
hac re litterae.

illatis vulneribus sauciarunt: nam in hoc pravo genere, patrum in filios cum sanguine derivata malitia, sicut carnis propagatione, sic imitatione operum, nati genitoribus successerunt; ex quo liquido perpendi et conieci poterat, si ex ipso aliqua posteritatis reliquiae remanserant, quid sperandum esset in futurum de illis, quid in posterum expectandum. Vita namque ac gesta praedecessorum perversa iniquitatem praenunciant successoris, nec horribilis eorum memoria quidquam boni de eorum posteritate credere vel sperare permittit. De colubro quidem egreditur regulus, et arbor mala noxios fructus profert, pravumque principium numquam bonum pollicetur effectum, et ideo videns idem praedecessor noster, quod de Conrado puero, nato quondam Conradi, praedicti Friderici filii, erat praecavendum omnino, ne ullo modo intenderetur ad eum, nec nominaretur ad hoc, neque aliquatenus eligeretur; maxime cum propter infantiam nimiumque defectum aetatis esset ad ista prorsus inhabilis ac ineligibilis puer ipse; nec ius, quod ex electione provenire vel consurgere consuevit, sibi competere poterat, nec in sua cadere vel retineri persona, cum propter puerilem aetatem, quae discretione carebat, consensum non haberet legitimum, vel dissensum, et electioni, si de illo fieret, consentire non posset, nec ipsius consensus aliquam haberet efficaciam vel vigorem. Attendens quoque dictus praedecessor noster, quod ex eo etiam idem puer in regem nominari vel eligi non debebat, quia cum per electionem huiusmodi de advocato vel defensore idoneo deberet Ecclesiae provideri, et ipse puer esset omnimode ineptus et inutilis ad talis defensionis officium seu ministerium exequendum, oporteret eandem Ecclesiam, si contingeret eligi dictum puerum, manere diutius, non absque gravibus forte dispendiis, defensionis commo destitutam; nec per hoc etiam consuleretur amplo et spatioso regno

Theutoniae de rege vel rectore condigno, cum male posset alios regere, qui non noverat gubernare seipsum, nec bene vel digne aliorum gubernaculo praesse valeret, qui alieno regimine ducebatur; propter quod regnum ipsum longo tempore, non sine multo discrimine, sub opportuni regiminis expectatione langueret: praedicto archiepiscopo suis (sub certa forma in virtute obedientiae sub debito fidelitatis, quo sibi et Romanae Ecclesiae tenebatur, ac sub poena excommunicationis, quam ex tunc in ipsum protulit), districte dedit litteris in perceptis, ut praefatum Conradum puerum nullatenus in regem eligeret vel nominaret, neque consentiret in ipsum; ita quod excommunicatus existeret, si contra mandatum suum facere vel venire praesumeret, et eundem Conradum nominaret vel eligeret aut consentiret in eum, seu opem vel operam, consilium, auxilium vel favorem ut eligeretur, impenderet; et etiamsi eius electionem et nominationem toto posse non impediret, ut si forte ad ipsius electionem vel nominationem procederet, sciret se prius excommunicatione ligatum. Aliis vero coelectoribus suis tam ecclesiasticis quam saecularibus auctoritate apostolica firmiter inhiberet, ne ipsum Conradum ad hoc nominarent vel eligerent, nec in eum consentirent, promulgando eadem auctoritate in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc inhibitionem venire tentarent; ita quod si eum nominare vel eligere, aut in ipsum consentire praesumerent, noscerent se prius excommunicationis vinculo innodatos, ut ex hoc ipso si de dicto puero quidquam in hac parte attentatum foret, esset prorsus vacuum, irritum et inane. Praecepit etiam idem praedecessor noster, ut idem Maguntinus archiepiscopus mandatum et praeceptum super hoc apostolicum sic fideliter, sic sapienter et efficaciter adimplere studeret, quod ex his idem archiepiscopus dictum praedecessorem nostrum, et Romanam Ecclesiam

Et electores censuris ad huiusmodi electionem conserent.

sibi et Ecclesiae suae arctius obligaret; ac praefatus praedecessor noster laetari posset id, quod in hoc intendebat, eius solerti studio salubriter provenisse. Ad haec nihilominus idem praedecessor noster in omnes electores, qui memoratum puerum ad hoc nominare vel eligere, seu in ipsum consentire, aut ope vel opera consilium, auxilium vel favorem, ut eligeretur, dare praesumerent, excommunicationis sententiam promulgavit; quam praecepit per eundem praedecessorem, tuum, antequam ad nominationem vel electionem aliquam procederetur, suis coelectoribus nunciari, quod si dictus praedecessor tuus non faceret, eo ipso se nosceret excommunicationis vinculo adstrictum.

Alexandri processum ratificat Urbanus.

Nos igitur attendentes, quod idem Alexander praedecessor noster ad praemissa cum omni providentia, circumspectione, attentione, maturitate ac deliberatione processit, ac praevidentes pericula, quae memoratae Romanae imminerent Ecclesiae, si dictus Conradus puer ullo unquam tempore assumeretur ad huiusmodi regiam, vel imperatoriam dignitatem; et cupientes talibus periculis apostolica sollicitudine praecavere, huiusmodi eiusdem Alexandri praedecessoris nostri processum, de fratrum nostrorum consilio ex certa scientia, ratificamus et approbamus, ac auctoritate apostolica confirmamus.

Eademque auctoritate Maguntinorum.

Verum quia dictus praedecessor tuus de carnis ergastulo migravit, ut speramus, ad Dominum; non dubitantes, ne tu, qui eidem tam in honore, quam in onere successisti, huiusmodi processus inscius et ignarus existas, processum ipsum in personam tuam duximus innovandum; ideoque fraternitatem tuam monemus, rogamus et hortamur attente per apostolica tibi scripta in virtute obedientiae, et sub debito fidelitatis, quo nobis, et Ecclesiae Romanae teneris, ac sub poena excommunicationis, quam ex tunc in te proferimus, districte praecipiendo man-

damus, quatenus memoratum Conradum puerum nullo unquam tempore in regem eligas, nec nomines, neque consentias in eundem; ita quod excommunicatus existas, si contra mandatum nostrum facere vel venire praesumpseris, et eundem Conradum nominaveris vel elegeris, aut in ipsum consenseris, seu opem vel operam, consilium, auxilium vel favorem ut eligatur impenderis, et etiamsi eius nominationem et electionem non impederis toto posse, aut si ad ipsius electionem vel nominationem aliquo tempore forte processeris, scias te prius excommunicatione ligatum. Aliis vero principibus coelectoribus tuis tam ecclesiasticis, quam saecularibus auctoritate nostra firmiter inhibeas, ne ipsum ad hoc nominent vel eligant, nec in eum consentiant, promulgando eadem auctoritate in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc tuam inhibitionem venire tentaverint, imo nostram, ita quod si eum ullo unquam tempore nominare vel eligere, aut in ipsum consentire praesumpserint, noscant se prius excommunicationis vinculo alligatos, ut ex hoc ipso, si de praedicto Conrado quidquam in hac parte attentatum fuerit, sit prorsus vacuum, irritum et inane. Mandatum itaque, ac praeceptum super hoc apostolicum sic fideliter, sapienter et efficaciter adimpleas, quod ex his nos et praefatam Romanam Ecclesiam tibi et Ecclesiae tuae arctius obliges, nosque gaudere possimus, id quod in hoc intendimus, tuo solerti studio salubriter provenisse.

Caeterum nihilominus in omnes electores, qui nominatum puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opem vel operam, consilium, auxilium vel favorem, ut eligatur, dare praesumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus, quam statim per te, antequam ad nominationem vel electionem aliquam aliquo tempore procedatur, reliquis tuis coelectoribus praecipimus nunciari, quod si non feceris, eo ipso te

noveris excommunicationis laqueo innodatum.

Datum Viterbii tertio nonas iunii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 3 iunii 1262, pontif. anno 1.

VI.

Inquisitores haereticae pravitatis et eorum notarii, a quocumque officiali Sedis Apostolicae delegato non possunt excommunicari, suspendi, vel interdici, absque eiusdem Sedis licentia speciali.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Praedicatorum inquisitoribus haereticae pravitatis, in regno et dominio charissimi in Christo filii nostri illustris regis Aragonum deputatis a Sede Apostolica, et in posterum deputandis, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Ne inquisitionis negotium contra damnatam haeresim prudentiae vestrae commissum impediri (quod absit) propter aliquorum astutiam, vel etiam retardari contingat, vobis auctoritate praesentium indulgemus, ut nullus Sedis Apostolicae delegatus vel subdelegatus ab eo, conservator aut etiam executor a Sede Apostolica deputatus eadem, seu etiam deputandus, in vos, vel quatuor notarios, sive scriptores vestros, super his vobis fideliter obsequentes, quamdiu in prosecutione huiusmodi negotii vos et ipsi fueritis: possit excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti sententiam promulgare, absque speciali mandato praedictae Sedis, faciente plenam et expressam de hac indulgentia mentionem.

§ 2. Decernentes irritum et inane, si secus fuerit attentatum.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum apud Montem Flasconem secundo nonas augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 4 augusti 1262, pontif. anno 1.

VII.

Quod inquisitores haereticae pravitatis, et eorum socii ordinis fratrum Praedicatorum mutuo se possint ab excommunicatione absolvere, irregularitatibus dispensare, a quibus per priores eiusdem ordinis absolvi possent.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Praedicatorum inquisitoribus haereticae pravitatis in regno et dominio charissimi in Christo filii nostri illustris regis Aragonum deputatis a Sancta Sede Apostolica, et in posterum deputandis, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Ut negotium Fidei valeatis liberiori promovere, vobis auctoritate praesentium indulgemus, ut si vos et fratres vestri ordinis socios vestros excommunicationis sententiam et irregularitatem incurrere aliquibus casibus ex humana fragilitate contingat, vel recolatis etiam incurrisse, quia propter iniunctum vobis officium ad priores vestros de levi super hoc recurrere non potestis, mutuo vos super his absolvere, iuxta formam Ecclesiae, et vobis cum auctoritate nostra dispensare possitis, in casibus in quibus dictis prioribus, ut dicitur, est ab Apostolica Sede concessum.

Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Datum apud Montem Flasconem secundo nonas augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 4 augusti 1262, pontif. anno 1.

VIII.

Exemptiones et immunitates congregationis monachorum Montis Virginis, ordinis Sancti Benedicti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Exemptio a quacumque canonis solutione. — 2. Confirmatio libertatum omnium. — 3. Clausulae.

(1) Congregationem hanc approbavit Coelestinus III. Constit. xxiv, pag. 107.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati, et conventui monasterii Montis Virginis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, ordinis S. Benedicti Avellanensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor aequitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum.

§ 1. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, privilegium Alexandri Papae fel. mem. antecessoris nostri, in quo liquido cognoscentes quod dictum coenobium cum omnibus ecclesiis et locis suis subditis, nullo mediante, ad Romanam Ecclesiam pertineret, et quod non licet alicui archiepiscopo sive episcopo, vel alicui ecclesiasticae personae, eidem monasterio et eius ecclesiis excommunicationes et suspensiones indicare, ut fratres illic Domino servientes ab omni potestate et iurisdictione ac dominio archiepiscoporum et episcoporum sive aliarum personarum liberi, Ecclesiae Romanae libertatis gratia poterentur: set licet non habeatur in eo mentio dioecesanii episcopi, in cuius dioecesi dictum monasterium est fundatum, et de solutione canonis debiti ipsi dioecetano episcopo, sive alicuiusque ecclesiasticae personae ab ipso coenobio, vel ecclesiis et locis ipsi coenobio subditis, eo non obstante, auctoritate apostolica et speciali privilegio, vos et ecclesias et loca ipsi coenobio subdita ab onere praestationis et exsolutionis cuiuslibet canonis liberamus et eximimus: volentes vos multa libertatis praerogativa gaudere, et soli Romanae Ecclesiae censuales existere, pro indicio perceptae libertatis ab Apostolica Sede, prout contineri cognovimus tenore dicti privilegii, quod sine reprehensione bullae, chartae, vel litterae apparebat.

§ 2. Et omnes immunitates et libertates a Romanis Pontificibus praedeces-

soribus nostris, vobis vel monasterio vestro concessas: nec non libertates et exemptiones saecularium exactio-
Confirmatio libertatum omnium.
 a regibus et principibus, vel aliis Christi fidelibus, rationabiliter vobis aut monasterio vestro indultas, sicut ea iuste et pacifice obtinetis, vobis, et per vos eidem monasterio auctoritate apostolica concedimus et confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis, concessionis et indulgentiae infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum apud Urbem Veterem quinto idus ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 9 ianuarii 1263, pontif. anno 11.

IX.

Magistris et scholaribus Studii Palentini conceduntur privilegia et exemptiones ad instar Universitatis Parisien. (1).

SUMMARIUM

Celebris quondam Palentina Universitas. — Supplicatum Papae pro reformanda. — Privilegiorum communicatio.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo, et dilectis filiis capitulo Palentin., salutem et apostolicam benedictionem.

Colebat hactenus deliciarum hortum civitatis Palentin. de sub cuius portis fons irriguus emanabatur (2); hortus ille profecto fructus uberes producebat, quorum suavitate et dulcedinem ad diversas mundi partes fontis affluentia derivabat. Erat enim in eadem civitate, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, scien-

(1) Ex Regest. Vatic. (2) Leg. emanabat.

Celebris quondam Palentina Universitas.

Clausulae.

Exemptio a quacumque canonis solutione.

tiarum studium generale rudes erudiens, reddens debiles virtuosos, et viros efficiens virtutum varietate foecundos, horumque gratiosa foecunditas litterarum dogmate plurimos instruebat; et quia per hoc non solum Palentia, sed tota solebat Hispania spiritualis et temporalis percipere commoditatis augmentum, supplicastis humiliter, ut ad reformationem praedicti Studii, quod est non sine multo eiusdem provinciae dispendio dissolutum, apostolici favoris partes interponere curaremus.

Cum igitur, sicut accepimus ipsius Studii reformatio possit eidem provinciae multipliciter existere fructuosa, nos nolentes, quod lucerna tantae claritatis in commune multorum dispendium sic extincta remaneat; sed cupientes potius partes nostras adiacere, ut solito fortius attendatur, tuis, frater episcopo, supplicationibus inclinati, omnibus et singulis doctoribus et scholaribus, quos in eadem civitate in quacumque facultate studere contigerit, quod illis privilegiis, indulgentiis, libertatibus et immunitatibus gaudeant, quibus magistri et scholares gaudent Parisiis, vel in aliis locis, in quibus habetur studium generale, auctoritate praesentium indulgemus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere etc.

Datum apud Urbem Veterem secundo idus maii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 14 maii 1263, pontif. an. II.

X.

Quod ecclesiastici per se ad saecularia iudicia delegata vel ordinaria iurisdictione relicta trahi minime possint (1).

SUMMARIUM

1. Quam sit grave ecclesiasticos ad saecularia iudicia trahi: — 2. Et laicos in iis immisceri. — 3. Prohibitio (de qua in rubrica).

(1) Ex Regest. Vatic.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, et aliis Ecclesiarum praelatis, capitulis et clericis universis exemptis et non exemptis, per Tarraconensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Quamvis sit grave nimis et divini plenum adversione iudicii, quod aliqui laici falcem in messem Domini sacrilegis ausibus ingerentes, personas ecclesiasticas suis subiciendo iudiciis, in periculum Fidei ecclesiasticam moliantur subvertere libertatem; hoc tamen ardentius zelum commovet ultionis, quod iidem laici sui fomentum erroris dicuntur in clero aliquoties invenire, dum clerici a clericis, et quod est gravius, religiosis, non solum inviti, sed interdum voluntarii, spretis ecclesiasticis tribunalibus, ad publica iudicia pertrahuntur.

§ 2. Ad aures namque apostolatus nostri pervenit, quod nonnulli vestrum foro ecclesiastico super iis, quae ad illud pertinent, se mutuo pertrahunt ad iudicium saeculare. Aliqui vero iudicium ecclesiasticum retardare vel totaliter impedire volentes, regias prohibitiones contra alios impetrare praesumunt, aliquoties rem litigiosam per regem ipsum et alias saeculares personas occupari temere procurando.

§ 3. Quia igitur illud indignum est, et divini iudicii animadversione dignissimum, et ideo minime tolerandum, universitati vestrae districtius inhibemus, ne aliquis vestrum in contemptum publici beneficii, quod clericorum collegio ita inviolabiliter est indultum, ut ei privatis aliquorum pactis vel consensibus nequeat derogari, alios, suo relicto iudice, ad publica tradere iudicia praetextu consuetudinis, qua quidam se super hoc, ut dicitur, munire contendunt, quamvis in talibus aliqua consuetudo convalescere nequeat, vel impetrare prohibitiones aut occupationes procurare huiusmodi non praesumat. Nos enim timentes, ne vos

Quam sit grave ecclesiasticos ad saecularia iudicia trahi:

Et laicos in iis immisceri.

Prohibitio (de qua in rubrica).

nisi haec corrigatis, et nos si ea neglexerimus incorrecta, indignationem aeterni Iudicis incurramus; venerabili fratri nostro archiepiscopo Tarraconen. per nostras damus litteras in mandatis, ut contra omnes, quos circa praedicta culpabiles invenerit, auctoritate nostra procedat iuxta canonicas sanctiones, contradictores auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compe-scendo.

Datum apud Urbemveterem secundo idus iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 12 iunii 1263, pontif. anno II.

XI.

Quod ad Ecclesiarum regimina promoti illa dumtaxat beneficia retinere possint, quae suae promotionis tempore canonice retinebant (1).

SUMMARIUM

1. Causae decreti. — 2. Decretum.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Contingit interdum, quod a Sede Apostolica nonnullis in episcopos electis conceditur, ut ipsi usque ad certum tempus, vel ad Romani Pontificis beneplacitum voluntatis possint retinere omnia beneficia ecclesiastica, quae promotionis suae tempore obtinebant. Huiusmodi autem concessionis praetextu plerumque quaestionis materia suscitatur, quibusdam minus rationabiliter asserentibus, quod etiam ad illa beneficia, quae talis electus concessionis ipsius tempore minus canonice retinebat, eadem concessio se extendit.

Decretum.

§ 2. Nos itaque ad omnem ambiguitatem tollendam tenore praesentium declaramus, quod huiusmodi concessio extendatur ad illa dumtaxat beneficia, quae ab electis ipsis canonice obtinentur.

(1) Ex Regest. Vatic.

Bull. Rom. Vol. III.

88

Nulli ergo omnino hominum etc.
Datum apud Urbemveterem quinto idus iulii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 11 iulii 1263, pontif. anno II.

XII.

Civitas Recanatensis Romanae Ecclesiae rebellis episcopali dignitate privatur (1).

SUMMARIUM

1. Recanatenses cum Ecclesiae hostibus iuncti. — Contra Marchiam Anconitanam conspirant. — Moniti saepius ut resipiscerent, — 2. Monita spernunt. — Dignitate episcopali privantur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad certitudinem praesentium, et memoriam futurorum.

§ 1. Cives Recanatenses antiquae devotionis et fidei quam ad Romanam gerere consueverunt Ecclesiam, prorsus obliti, et favorabilium gratiarum, quibus Sedes Apostolica eos eorumque terram, erigendo inibi Ecclesiam cathedralem, ac decorando terram ipsam episcopalis titulo dignitatis, multipliciter honoravit, immemores et ingrati, contra nos et eandem Ecclesiam calcaneo rebellionis erecto, sic eiusdem Ecclesiae persecutoribus pertinaciter in ipsius Ecclesiae dispendium adhaeserunt, sicque patenter et ferventer cum eisdem persecutoribus in nocentium fidelium ipsius Ecclesiae de Anconitana Marchia conspirarunt; quod ad offendendum in illis nos et praedictam Ecclesiam sua principaliter et totaliter studia convertentes, quantumcumque ad eos clamaverimus, ut conversi ab erroribus ipsis incedant, ad dulces et snaves ipsius Ecclesiae reverterentur amplexus, noluerunt hactenus vocem nostrae pie revocationis audire, sed ad gravioris exaggerationem offensae, adversariis ipsius

Recanatenses cum Ecclesiae hostibus iuncti.

Contra Marchiam Anconitanam conspirant.

(1) Ex Regest. Vatic.

Ecclesiae maiora semper continuaverunt et continuant incrementa favoris, qui eorum telis armati, fortius et crudelius ad totius depressionem insiliunt regionis. Et licet, eorum culpis exigentibus, digne ac dure potuissemus ab olim procedere contra ipsos; volentes tamen misericorditer experiri, utrum in eisdem civibus scintilla devotionis aliqua remansisset, quae salubribus excitata monitis, in debitae resurgeret charitatis ardorem, illorumque corda, ex rebellionis iam tepefacta rigore, in vigorem pristinum et amorem Ecclesiae praedictae reduceret; cives ipsos per dilectum filium Manfredum Veronensem electum capitaneum et rectorem praedictae Marchiae ac ducatus Spoletan. sub certa forma moneri, ut infra quindecim dies post monitionem huiusmodi, relictis eisdem persecutoribus, praecise ad nostra et ipsius Ecclesiae mandata redirent, eisque praedici fecimus et etiam comminari, quod, si infra huiusmodi terminum, talibus monitis non parerent, nos ex tunc civitatem Recanatensem episcopali dignitate, qua iidem propter ipsorum infidelitatem, et alias etiam venerabilem fratrem nostrum Recanatensem episcopum habendo contemptui, reddebant penitus se indignos, apostolica auctoritate privare, et alias contra ipsos et eandem civitatem dure ac aspere, spiritaliter et temporaliter, prout videremus expediens, procedere curarem.

§ 2. Sed dicti cives Recanatenses, quia eorum mentes adeo sunt ad rebellionis pertinaciam induratae, quod nullius possunt superinfusione olei quomodolibet emolliri, huiusmodi monitis et comminationibus vilipensis, infra praedictum terminum, et etiam post terminum ipsum, per quatuor mensium spatium expectati, redire ad mandatum nostrum et ipsius Ecclesiae non curarunt, imo Ecclesiam ipsam in suis fidelibus durius vexare postmodum praesumpserunt. Propter quod nos non valentes ulterius absque gravi Christi offensa eorum iniquitates et ini-

delitates amplius tolerare, ac considerantes, quod ferro scindenda sunt vulnera, quae fomentum non recipiunt medicinam, praedictam civitatem Recanatensem, de fratrum nostrorum consilio, episcopali dignitate perpetuo sine aliqua spe restitutionis apostolica auctoritate privamus: statuentes, ut nullis unquam futuris temporibus civitas eadem ad huiusmodi episcopalem dignitatem valeat reassumi.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum apud Urbem veterem sexto kalendas augusti, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 27 iulii 1263, pontif. anno II.

XIII.

Diffinitio controversiae inter Riccardum comitem Corrubiae (1), et Castellae ac Legionis regem, ut uterque denominetur in Romanorum regem electus (2).

SUMMARIUM

1. Causae ferendae definitionis. — Argumenta pro Riccardo Anglo, ut electus Romanorum rex nuncupetur. — 2. Quid Alphonso regi obiectum. — 3. Contraria pro Alphonso argumenta. — Comiti obiecta. — 5. Definit Pontifex utrumque electi Romanorum regis titulo decorandum.

Urbanus episcopus servus servorum Dei.

Diffinitio inter fratres super nominatione electorum in imperatorem.

§ 1. Ordinato nuper imperii negotio, prout, consideratis diligenter petitionibus partium vestrisque consiliis, credidimus expedire, dubitatio incidit, quo titulo uterque ad idem imperium electorum in nostris litteris sit censendus. Pro parte siquidem dilecti filii magnifici viri Riccardi comitis Corrubiae dicebatur ipsum in eisdem litteris in Romanorum regem electum et coronatum nominari debere, cum per felicis recordationis Alexandrum Papam praedecessorem, et a nobis etiam

(1) Leg. Cornubiae hic et passim in Bulla.

(2) Ex Regest. Vatic.

Dignitate episcopali privatur.

in quibusdam nostris litteris ad ipsum, licet super alio directis negotio, sic extiterit nominatus; sicque cum iam sit in possessione, vel quasi huiusmodi tituli, non potest de caetero ei talis titulus sine iniuria detrahi, nec est aliquatenus detrahendus, praesertim cum nonnulli ex vobis tempore praedecessoris eiusdem, super hoc deliberatione praehabita, ipsum taliter nominaverint.

Quid Alphonso regi obiectum.

§ 2. Charissimo autem in Christo filio nostro regi Castellae illustri pro eo non deberi talis titulus videbatur, quia idem rex, nec quoad hunc titulum, cum nunquam per Papales litteras taliter intitulatus extiterit, nec quoad alia fuit in aliquo possessionem, vel quasi regni Almaniae assequutus, nec debet status pendens negotii cum alterutrius partis praedicti immutari.

Contraria pro Alphonso argumenta:

§ 3. Pro memorato vero rege Castellae suggerebatur e contra, nullo modo comiti memorato, sed ipsi regi regni Almaniae titulum adscribendum, cum plures de principibus electoribus vota sua direxerint in regem eundem, et ipsum ad praedicta regnum et imperium legitime duxerint eligendum. Praefato vero comiti, nec per electionem, quae de ipso facta dicitur, cum nulla fuerit in regno et imperio supradictis, nec per superius allegata pro ipso in regio titulo sit ius aliquod acquisitum. Litterae namque dicti praedecessoris, nullum sibi quoad regium titulum ius dederunt, cum sint litterae placencia quaedam, ne dicamus adulatoria, non diffinitionem aliquam continentes, quod etiam ex eo apparet, quia licet super hoc per ipsum praedecessorem et fratres suos fuerit interdum deliberatio habita, numquam tamen fuit aliquid diffinitum, et ideo non est verisimile, quod per dictas litteras voluerit super eodem aliquid diffinire; unde per easdem litteras nulla necessitas nobis indicitur observandi, quod continetur in eis, vel ipsius praedecessoris in hoc vestigiis inhaerendi. Nec litterae nostrae si etiam, ut

Comiti obiecta.

Causae ferendae definitionis.

Argumenta pro Riccardo Anglo, ut electus Romanorum rex nuncupetur.

dicitur, processerunt, ad id aliquid operantur, tum quia non super imperii negotio, sed super quadam pecuniae quantitate, quae ab ipso comite venerabili fratri nostro Portuen. episcopo debita dicebatur, confectae dicuntur, propter quod super alio fidem non faciunt, nec ius tribuunt, sicut per instrumentum super alio confectum, in quo vir et mulier socii coniuges nominant, matrimonium non probatur, tum quia si data earumdem litterarum, si forsan appareant, attendatur, aperte liquebit, quod eo tempore transierunt, quando nos, qui non fuimus de collegio cardinalium, super huiusmodi negotio non eramus, nec esse poteramus instructi: cardinalium etiam quorundam litterae, per quas ipsi comiti sub regio nomine scriptum fuisse dicitur, nequaquam in hoc suffragari videntur eidem, cum non fuerint, habita communi deliberatione, nec de omnium consensu, concessae. Quod etiam ex eo apparet, quod non omnium cardinalium, sed aliquorum tantummodo sigilla eisdem litteris fuisse dicuntur appensa.

§ 4. Cum igitur ex praedictis praedecessoris nostris vel cardinalium litteris nullum sit dicto comiti circa titulum, de quo agitur, ius vel possessio acquisita, nulla dici posset iniuria, vel detractio fieri, si de caetero in litteris dirigendis ad eum idem titulus minime poneretur; nec status instantis negotii censi posset in ipsius comitis praedicti immutari, si praedicto regi, qui, sicut praedicitur, propter electorum pluralitatem potior allegatur in iure, adderetur electi titulus, cum rei veritate concurrens, sed allegatio immutationis huiusmodi eidem comiti potius efficaciter videtur obstare, pro eo, quod adscriptio tituli quam per litteras dicti praedecessoris nostri et cardinalium sibi factam allegat pendente negotio non cognitionaliter, nec partibus constitutis cominus facta fuit.

§ 5. Nos itaque iis et aliis, quae circa haec moveri noterant, plene discussis;

Definit Pontifex utrumque

electi Romanorum regis titulo decorandum.

auditis quoque vestris consiliis; ut lignum in medio Paradisi positum veraciter praesentemus, medium decrevimus eligendum; nec subinclinari ad dexteram vel sinistram. Et ideo cum tam memoratus comes, quam praefatus rex electi fuerint, nos veritatem sequentes, sine alterutrius partis praesudicio utrumque ipsorum decrevimus in nostris litteris nominandum in Romanorum regem electum.

Datum apud Urbem veterem, septimo idus augusti, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 7 augusti 1263, pontif. anno II.

XIV.

Approbatio loci sepulturae in insula Gadicensi a Castellae et Legionis rege pro sui corporis condendis reliquiis electi, quae insula episcopali ornatur dignitate (1).

SUMMARIUM

1. Exordium — Alphonsus Castellae rex de religione optime meritis. — 2. Sepulchrum eligit in insula Gadicensi; — Urbanus episcopali eam ornat dignitate. — 3. Confirmat quoque regiam de sepultura dispositionem. — Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio regi Castellae et Legionis illustri; salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Excelsum fecit in terris, qui habitat in altissimis Deus pro eo potissime regnum tuum ipsius terminos dilatando magnifice, quod regia Celsitudo suam, ab Ipso qui eam sibi tribuit, potentiam, gratitudine debita recognoscens, non ad oppressionem fidelium, sed propagationem fidei et divini cultum nominis per populorum multiplicationem fidelium augmentandum adversus nationes exterarum iugiter experitur. Ex hoc namque ipse

(1) Ex Regest. Vatic.

Deus, tam progenitores tuos, quam et tuam magnificentiam exultationis et laetitiae oleo prae participibus tuis ungens, tibi nomen fecit grande supra nomen magnorum, qui sunt in terra, tibi et dicto regno in rore coeli et terrae pinguedine uberrime benedictione impensa: propter quod Romana Ecclesia mater tua super te filio benedicto et christianissimo principe iocundatur et gaudet, ac preces ad Deum fundit assiduas, ut ab omni te adversitate custodiens concedat, quod per regnum temporale, quod obtines, felici commercio tibi pateat expeditius transitus ad aeternum.

§ 2. Et quidem plura sunt et maxima, quae de regalis excellentiae virtuositas et strenuis actibus recenseri possunt; sed admirandum nostris nuper venit insinuatione regia sensibus, et stupendum propositum, quod de regalis corporis sepultura non a suggestione humana, sed a spiritu Domini concepisti, per quod liquido datur intelligi, quod pro fide dilatanda catholica et fidelium robore decertare cupias etiam rebus humanis exemptus, ut quod vivens regium corpus nondum efficere potuit efficaciter, exanime in tuae salutis compendium prosequatur. Nam cum insula Gadicensi in qua, ut asseritur, est maris portus accommodus et tranquillus propter Mediterranei structuram, maris Africae sit infesta plurimum, et ad eius conquisitionem ianua possit esse fidelibus, si super excrescentibus christianis incolis repleatur; tu id tamquam fidelissimus princeps attendens prudenter, ut tua clara memoria, postquam in Domino requieveris, reges, qui tibi successerint, ad ipsius loci custodiam et augmentum animet et inducat, ac propter hoc fideles populi libentius inibi eligant incolatum, apud ecclesiam Sanctae Crucis, quam in ipsa insula loco dicto Calrz, ut taceamus de fulciendis nunc per te herculeis aedificiis et moenibus restaurandis antiquis miro facis opere fabricari, quam nos ad tuam instantiam per nostras litteras Pon-

Sepulchrum eligit in insula Gadicensi.

Urbanus episcopus eam ornat dignitate.

tificalis Cathedrae titulo decorari mandamus, elegisti deliberatione pia et provida sepulturam, a nobis suppliciter postulans, ut quod a te de sepultura huiusmodi pro fidei, fideliumque favore factum est, apostolicae acceptationis robore munientes id adimpleri districtius mandaremus:

Confirmat quoque regiam de sepultura dispositionem.

§ 3. Nos itaque, cum nullus ibi de tuis maioribus, cuius ad id affectione traharis, fuerit tumultus, verisimili coniectura tenentes, quod haec laudabilis et accepta Deo, ut credimus, dispositio regiae sepulturae de fidei et charitatis fervore tantum processit, tuis postulationibus annuendo, eam gratam et acceptam habemus, auctoritate praesentium universis clericis et laicis, quorum intererit, sub poena excommunicationis districtius iniungentes, ut te circa sepulturam ipsam in dispositione huiusmodi finaliter perdurante, cum de hac luce Deo vocante migraveris, corpus tuum honorifice in dicta ecclesia Sanctae Crucis, quantum in ipsis fuerit, faciant sepeliri, nec aliquatenus super hoc venire praesumant contra regiam voluntatem.

Clausulae

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae acceptationis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis etc.

Datum apud Urbem veterem duodecimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 21 augusti 1263, pontif. anno II.

XV.

Quod ecclesiastici in causis, quae ad Forum ecclesiasticum pertinent, ad saeculare iudicium ab aliis non trahantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae sancienti decreti. — 2. Decretum.

(1) Ex Regest. Vatic. — Ecclesiasticis, ne se ad saecularia iudicia trahant, interdictum ab eodem Urbano vidimus, Constit. x.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, et aliis Ecclesiarum praetatis, seu rectoribus, ac universis clericis per Hiberniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Provisionis nostrae provenire debet auxilio, ut libertas ecclesiastica semper in melius Deo favente proficiat, et si quid obstare dignoscitur, per nos sollicitè corrigatur.

§ 1. Sane mirantes saepe audivimus et referimus conturbati, quod nonnulli vestrum libertatem ipsam, quam deberent assidue cum omni diligentia promoveri, novis adinventionibus conculcare gestiunt, et alias deprimere nequiter non verentur, dum alter alium super decimis, testamentis, ac rebus aliis et actionibus personalibus, quae ad Forum ecclesiasticum dumtaxat pertinent, relicto ecclesiastico, iudices in Foro saeculari convenire praesumit; et si quando inter aliquos vestrum causa spectans ad eundem Forum ecclesiasticum coram delegatis Apostolicae Sedis vel locorum ordinariis agitur, reus malitiose procurat eisdem delegatis aut ordinariis inhibitionem regiam, dirigi ne in causa, quae coram eis pendere dignoscitur, ulterius procedatur, actore quandoque coacto propter hoc suo iuri cedere, vel ad forum non debitum declinare.

§ 2. Quia vero tantae temeritatis excessui per Apostolicae Sedis providentiam decet modis omnibus obviare, universitati vestrae auctoritate apostolica districtius inhibemus, quatenus a praemissis, et aliis, quae praedictae repugnant privilegio libertatis vel impediunt effectum iustitiae, penitus desistatis; quinimo circa defensionem et promotionem libertatis eiusdem ita, mente vigili et constanti animo, desudetis, quod exinde vobis praemium divinae gratiae ac nostri favoris augmentum digne valeat provenire; alias

Exordium.

Causae sancienti decreti.

Decretum.

autem ommittere nullo modo poterimus, quin per disciplinam rigidam et personis metuendam improvidis ostendamus, quod illos cor nostrum pupugisse duris arbitramur aculeis, qui iustitiae vigorem impediunt, vel saepedictae robor nituntur elidere libertatis.

Datum apud Urbemveterem kalendis decembris, pontificatus nostri anno tertio. Dat. die 1 decembris 1263, pontif. anno III.

XVI.

Quod castra, feuda, terras et alia in Campania et Maritima consistentia non nisi personis de eisdem provinciis oriundis vendi, donari seu infeudari possint (1).

SUMMARIUM

- 1. Poenae contra huic statuto inobedientes. — 2. Irritatio contractuum contra hanc legem factorum.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Romanae Ecclesiae, cuius regimini licet immeriti auctore Domino praesidemus, indemnitatibus praecavere, ac prospero et tranquillo provinciae Campaniae Maritimaeque statui apostolica sollicitudine providere volentes, universis baronibus, militibus, civibus et generaliter omnibus utriusque sexus Campaniae et Maritimae praedictarum: unicuique baroni et baronissae sub mille; militi vero et mulieri de militari genere prodeunti, sub quingentarum; singulis autem civibus et aliis quibuscumque utriusque sexus sub trecentarum librarum provinien. poenis, auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne castra, feuda, homines, vassallos, terras, domos, vineas aut possessiones alias seu alia quaecumque bona immobilia seu iura ipsorum in partibus earumdem Campaniae vel Maritimae consistentia, alicui

(1) Ex Regest. Vatic.

vel aliquibus ecclesiasticis saecularibusve personis cuiuscumque status, dignitatis, ordinis vel conditionis existant, quae non sint de eisdem Campania vel Maritima, et exinde oriundae, et quae etiam non sint de foro rectoris eiusdem provinciae, vendere, distrahere, donare, permutare, locare, aut ad censum vel emphyteusim dare, aut alio quocumque modo vel titulo alienare praesumant.

§ 2. Nos enim ex tunc omnem contractum, si quem contra huiusmodi nostram inhibitionem fieri vel celebrari contigerit, irritum penitus, vacuum decernimus et inanem, ac nullius prorsus existere firmitatis.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum apud Urbemveterem quarto idus decembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 10 decembris 1263, pontif. anno III.

XVII.

Privata Recanatensi civitate episcopali dignitate, Auximanae restituitur cum omnibus iuribus etc. (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Auximani episcopatu privati propter rebellionem; et dignitas Recanatensibus data. — Auximanorum poenitentia et emendatio. — Recanatensium ingratitude. — Dempta itaque iis, ea dignitas Auximanis restituitur, — Datusque eisdem Benvenutus episcopus. — Obedientia ei praestanda.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis clero civitatis et dioecesis Auximanae, salutem et apostolicam benedictionem.

Recti statera iudicii aequo tunc examine temperatur, cum digna virtutibus

(1) Ex Bolland. Martii, tom. III, pag. 393. — Auximanam civitatem, episcopali privatam dignitate, Humanatensi episcopo addixit Innocentius IV, Constit. xv, pag. 536. Recanatensibus vero ademptam dignitatem eandem ab Urbano legimus superius Constit. num. XIII, pag. 697.

Irritatio contractuum contra hanc legem factorum.

Exordium.

praemia, et congrua vitis stipendia recompensat: sic enim quibusque quod suum est ex ordine reddente iustitia, obsequiis videlicet gratiam, et iniuriis talionem, ad benemerendum lentos movent exempla mercedum, et in delicta pronos interdum ab incentivo pravae aemulationis metus cohibet ultionis.

Olim siquidem erga cives Auximanos et incolas castri Recanatensis, Humanatensis dioecesis, Apostolica Sedes eorum mater, huiusmodi utens iudicii aequitate, quia iidem cives in devotionis et rebellionis assumpserant spiritum contra illam, civitatem eorum episcopali dignitate privavit, ac eam cum tota dioecesi sua ad castrum praedictum, cuius tunc incolae dictae Sedis erant devoti, transtulit civitatem ipsam, et Ecclesiam Auximanam venerabili fratri nostro episcopo et Ecclesiae Humanatensi in recompensationem dicti castri, quod Humanatensis dioecesis tunc erat, in spiritualibus submitiendo.

Porro praedicti cives Auximani in devotionis et rebellionis huiusmodi notam, per humilem, promptam et devotam obedientiam, ac multa grataque obsequia modernis temporibus expiarunt. Nam pro tuendis eiusdem Sedis iuribus et honore, et patriae libertate pugnautes, gravia rerum damna, et personarum sustinere pericula, et quasi quotidie sustinent, illata eis ab ipsius Sedis persecutoribus, et filiis indevotis; dicti vero Recanatensis castri incolae in sensum dati reprobum, Dei et eiusdem Sedis reverentia et timore postpositis, et ad rebellionis superbiam spiritu affirmato, persecutori Sedis eiusdem, reverentia et timore postpositis, et ad rebellionis super spiritu affirmato, persecutori Sedis eiusdem contra eam, ipsiusque fideles damnabiliter adhaerere praesumunt: propterea tamquam accepti a praefata Sede beneficii immemores et ingrati, reddiderunt facta sibi huiusmodi gratia se indignos, meritoque privandos. Id itaque nos et fratres nostri provide

attendentes, et considerantes prudenter, quod favorem devotio promeretur, quodque urgendi sunt impugnatores Ecclesiae condignae punitionis aculeo, ut si existat possibile, a sua resiliant pravitate, atque ad studium devotionis debitaе, vitaeque laudabilis se convertant, praedictum castrum et ipsius homines, propter indevotionem et ingratitude eorum perpetuo de ipsorum fratrum consilio et apostolicae plenitudine potestatis supra dicta episcopali dignitate privavimus, eamque dignitatem, non obstantibus privatione ac submissione praemissis, civitati eidem plenarie, dictaeque Auximanae Ecclesiae integre, praedictorum civium exigentibus meritis, restituimus, prout eas habuerunt ab antiquo, civitatem ipsam, et habitatores eius, et praedictam Auximanam Ecclesiam ab omni iurisdictione episcopi et Ecclesiae Humanatensis penitus eximendo.

Caeterum volentes regimen Ecclesiae Auximanae tali per apostolicam providentiam committi personae, quae tanto congrueret oneri et honori, dilectum filium Benvenutum, Auximanum electum, tunc capellanum nostrum et archidiaconum Anconitanum, moribus et vita conspicuum, litterali scientia praeditum, in spiritualibus providum et in temporalibus circumspexitum, virum utique secundum cor nostrum, ipsi Auximanae Ecclesiae de praedictorum fratrum nostrorum consensu in episcopum praeficimus et pastorem, firmam spem fiduciamque tenentes, quod per suam industriam, divina praecedente gratia et favore apostolico subsequente, commissa sibi saepedicta Auximana Ecclesia spiritualibus et temporalibus proficere incrementis, et memorata civitas in statu reformari prospero, et in devotione ac fidelitate dictae Sedis valeat roborari.

Quocirca universitatem vestram moneamus et hortamur attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eundem electum, tamquam patrem et pastorem animarum vestrarum devote su-

Dempta itaque illi ea dignitas Auximanae restituitur.

Datusque eisdem Benvenutus episcopus.

Obedientia ei praestanda.

Auximani episcopatu privati propter rebellionem; et dignitas Recanatensibus data.

Auximanorum poenitentia et emendatio.

Recanatensium ingratitude.

Poenae contra huic statuto inobedientes.

scipientes, obedientiam sibi et reverentiam debitam impendatis, ipsius salutaribus monitis et mandatis humiliter intendendo; alioquin sententiam, quam idem rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et faciemus auctore Domino ad satisfactionem condignam observari.

Datum apud Urbem Veterem tertio idus martii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 13 martii 1264, pontif. anno III.

XVIII.

Condemnantur omnia statuta et conspirationes a magnatibus regni Angliae Oxoniae factae (1).

SUMMARIUM

Urbani de regni Angliae tranquillitate sollicitudo. — Statuta nonnulla Oxonii contra eam facta a magnatibus. — Irritata ab Urbano. — Haec irritatio per delegat. apostol. publicanda. — Obstantium derogatio.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri (Bonifacio) archiepiscopo Cantuarien. et dilecto filio ... abbati S. Dionysii in Francia Parisien. dioecesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Charissimum in Christo filium nostrum (*Henricum*) regem Anglorum illustrem, et regnum eius, quod Deo et Apostolicae Sedi multa fore dignoscitur subiectione devotum, necnon incolas ipsius regni tamquam dictae Sedis filios speciales paternae dilectionis brachiis amplectentes, desideramus eis statum procurare pacificum, ipsorumque dispendiis Deo propitio salubriter obviare.

Cum igitur, sicut ad nostrum pervenit auditum, nonnulli magnates et alii eiusdem regni diversas provisiones, ordinationes, obligationes, coniurationes, colligationes et conspirationes, et nonnulla

(1) Edidit Wilkins, Concil. Britan., tom. I, pag. 760

statuta ad invicem apud Oxoniam fecerint, vallantes ea propriis iuramentis, et diversarum adiectione poenarum, nos intelligentes, quod ex his in eodem regno gravis extitit turbationis materia suscitata, quodque illa possunt praedictae Sedi multipliciter generare praeiudicium et libertati ecclesiae non modicum detrimentum; cupientes quoque ut regnum ipsum, extincto dissensionis et scandali fomite, in tranquillitate persistat, et pacis affluat ubertate; provisiones, ordinationes, statuta, obligationes, coniurationes, colligationes et conspirationes huiusmodi, quocumque nomine censeantur, de potestatis apostolicae plenitudine cassavimus et irritavimus, cassa, et irrita, et nullius firmitatis existere nunciavimus, poenas quascumque super hoc adiectas, et iuramenta praestita relaxantes, ac decernentes quoscumque ad observationem iuramentorum huiusmodi et ad poenas easdem aliquatenus non teneri.

Quocirca discretionis vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel alter vestrum per vos, vel alium seu alios, provisiones, ordinationes, obligationes, coniurationes, colligationes, conspirationes et statuta huiusmodi in locis, in quibus expedire videritis, publice et solemniter cassa et irrita nunciantes, venerabilibus fratribus nostris universis archiepiscopis et episcopis, et dilectis filiis, abbatibus, prioribus ac aliis Ecclesiarum praelatis, necnon comitibus, baronibus, magnatibus, et aliis praedicti regni personis ecclesiasticis et saecularibus cuiuscumque dignitatis, status, ordinis et conditionis fuerint, firmiter praecipiat ex parte nostra, ut provisiones, ordinationes, obligationes, coniurationes, colligationes, conspirationes et statuta praemissa pro cassis et irritis penitus habeant, eis nihilominus districtius inhibendo, ne contra cassationis et irritationis nostrae tenorem aliquid attentare praesumant.

Illos autem, qui contra cassationem, irritationem, seu praecceptum aut inhibi-

Irritata ab Urbano.

Haec irritatio per delegat. apostol. publicanda.

Obstantium derogatio.

tionem huiusmodi quomodolibet venire praesumpserint, a tali praesumptione auctoritate nostra, appellatione postposita, compescatis, non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari, interdicti nequeant, aut suspendi, et indulgentia dictae Sedis, qua illis de regno Angliae dicitur esse concessum, ut extra regnum ipsum vel citra mare Anglicanum in causam trahi vel ad iudicium evocari non possint, per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, et quolibet alia indulgentia dictae Sedis cuiuscumque tenoris existat, per quam mandati nostri executio possit quomodolibet impediri, et de qua in nostris litteris fieri mentio debeat specialis, et constitutione de duabus dietis edita in concilio generali, et illa, quam felicis recordationis Innocentius Papa praedecessor noster edidisse dignoscitur de aliquibus per generalem clausulam, quidam alii ultra quatuor ad iudicium non trahendis.

Datum apud Urbem Veterem nono kalendas aprilis, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 24 martii 1264, pontif. anno III.

XIX.

Institutio festivitatis Sanctissimi Corporis Christi pro feria quinta post octavam Pentecostes quotannis solemniter celebrandae.

SUMMARIUM

Eucharistiae sacramentum. — 1. Causae instituendae sollemniter festivitatis. — 2. Institutio festivitatis singulis annis feria v post octavam Pentecostes. — 3. Adhortatio ad eam devote celebrandam. — 4. Indulgentiae eam celebrantibus.

Bull. Rom. Vol. III.

89

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Transiturus de hoc mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Iesus Christus, cum tempus suae Passionis instaret, sumpta Coena in memoriam mortis suae, instituit summum et magnificentum sui Corporis et Sanguinis sacramentum, Corpus in cibum, et Sanguinem in poculum tribuendo. Nam quotiens hunc Panem manducamus et Calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. In institutione quidem huius Sacramenti dixit Ipse Apostolis: Hoc facite in meam commemorationem; ut praecipuum et insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc praecelsum et venerabile Sacramentum; memoriale, inquam, mirabile ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia preciosum, in quo innovata sunt signa et mirabilia immutata, in quo habetur omne delectamentum, et omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur, in quo utique vitae suffragium consequimur et salutis. Hoc est memoriale dulcissimum, memoriale salvificum, in quo gratam Redemptionis nostrae recensemus memoriam, in quo a malo retrahimur, et in bono confortamur, et ad virtutum et gratiarum proficimus incrementa, in quo profecto proficimus ipsius corporali praesentia Salvatoris. Alia namque, quorum memoriam agimus, spiritu menteque complectimur: sed non propter hoc realem eorum praesentiam oblinemus. In hac vero sacramentali Christi commemoratione, Iesus Christus praesens, sub alia quidem forma, in propria vero substantia est nobiscum. Ascensurus enim in caelum, dixit Apostolis et eorum sequacibus: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi; benigna ipsos promissione confortans,

Eucharistiae sacramentum.

quod remaneret et esset cum eis etiam praesentia corporali. O digna et nunquam intermittenda memoria, in qua mortem nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interiisse, ac lignum vivificum ligno Crucis affixum, fructum nobis attulisse salutis. Haec est commemoratio gloriosa, quae fidelium animos replet gaudio salutari, et cum infusione laetitiae devotionis lacrymas subministrat. Exultamus nimirum nostram memorando liberationem, et recolendo Passionem Dominicam, per quam liberati sumus, vix lacrymas continemus. In hac itaque sacratissima commemoratione adsunt nobis suavitate gaudium simul et lacrymae: quia et in ea congaudemus lacryman-tes, et lacrymamur devote gaudentes, laetas habendo lacrymas et laetitiam lacryman-tem, nam et cor ingenti persusum gaudio, dulces per oculos stillat guttas. O divini amoris immensitas, divinae pietatis superabundantia, divinae affluentia largitatis! Dedit enim nobis Dominus omnia, quae subiecit sub pedibus nostris, et super universas terrae creaturas contulit nobis dominii principatum. Ex ministris etiam spirituum superiorum nobilitat et sublimat hominis dignitatem. Administratorii namque sunt omnes in ministerium, propter eos, qui haereditatem salutis capiunt, destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos eius munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem praecipua liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhibuit, et transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis et admiranda liberalitas, ubi donator venit in donum, et datum est idem penitus cum datore! Quam larga et prodiga largitas, cum tribuit quis se ipsum! Dedit igitur nobis se in pabulum, ut, quia per mortem homo corruerat, et per cibum ipse relevaretur ad vitam. Cecidit homo per cibum ligni mortiferum, relevatus est homo per cibum ligni

vitalis. In illo pependit esca mortis, in isto pependit vitae alimentum. Illius esus meruit laesionem, istius gustus intulit sanitatem. Gustus sauciavit, et gustus sanavit. Vide, quia unde vulnus est ortum, prodiit et medela; et unde mors subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur: Quaecumque die comederis, morte morieris; de isto vero loquitur: Si quis comederit ex hoc pane, vivet in aeternum. Hic est cibus, qui plene reficit, vere nutrit, summeque impingnat non corpus, sed cor, non carnem, sed escam, non ventrem, sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, Salvator ipse misericors, de nobiliori et potentiori huius mundi alimento pro animae refectione pia dispositione providit; decens quoque liberalitas extitit, et conveniens operatio pietatis, ut Verbum Dei aeternum, quod rationabilis creaturae cibus est, et relectio, factum caro, se rationabili creaturae carni et corpori, homo videlicet, in edulium largiretur: panem enim angelorum manducavit homo, et ideo Salvator ait: Caro mea vere est cibus. Hic panis sumitur, sed vere non consumitur; manducatur, sed non transmutatur, quia in edentem minime transformatur, sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimum Sacramentum, o adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, praecipuis magnificandum laudibus, dignis praeconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis et sinceris mentibus retinendum! O memoriale nobilissimum intimis commendandum praecordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reservandum in cordis utero, et meditatione ac celebritate sedula recensendum! Huius memorialis continuam debemus celebrare memoriam, ut Illius cuius ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus, quia cuius donum vel munus frequentius aspicitur, huius memoria strictius retinetur.

Causae insti-
tuendae solem-
nis festivitatis.

§ 1. Licet igitur hoc memoriale Sacramentum in quotidianis missarum solemnibus frequentetur, conveniens tamen arbitramur et dignum, ut de ipso semel saltem in anno, ad confundendam specialiter haereticorum perfidiam et insaniam, memoria solemnior et celebrior habeatur. In die namque Coenae Domini, quo die ipse Christus hoc instituit Sacramentum, universalis Ecclesia pro poenitentium reconciliatione, sacri confectione Chrismatis, adimpletione mandati circa lotionem pedum, et aliis quamplurimum occupata, plene vacare non potest celebrationi huius maximi Sacramenti. Hoc enim circa sanctos, quos per anni circulum veneramus, ipsa observat Ecclesia, ut quamvis in letaniis et missis ac aliis etiam ipsorum memoriam saepius renovemus, nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solemnior recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solemnitate debitum, aliquid per negligentiam aut rei familiaris occupationem, aut alias, ex humana fragilitate omittitur, statuit ipsa mater Ecclesia certum diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret, ut in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in propriis ipsorum festivitibus omissum existeret, solveretur. Potissime igitur exequendum est erga hoc vivificum Sacramentum Corporis et Sanguinis Iesu Christi, qui est Sanctorum omnium gloria et corona, ut festivitate ac celebritate praefulgeat speciali, quatenus in eo quod in aliis missarum officiiis circa solemnitate est forsitan praetermissum, devota diligentia suppleatur, et fideles, festivitate ipsa instante, intra se praeterita memorantes, id quod in ipsis missarum solemnibus saecularibus forsitan agendis impliciti, aut alias ex negligentia vel fragilitate humana minus plene gesserunt, tunc attente in humilitate spiritus et animi puritate restaurent. Intelleximus autem olim dum in minori esse-

mus officio constituti, quod fuerat quibusdam catholicis divinitus revelatum, festum huiusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum.

§ 2. Nos itaque ad corroborationem et exaltationem catholicae fidei, digne ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto Sacramento praeter quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, solemnior et specialior annuatim memoria celebretur, certum ad hoc designantes et describentes diem, videlicet feriam quintam proximam post octavam Pentecostes, ut in ipsa quinta feria devotae turbae fidelium propter hoc ad Ecclesias affectuosae concurrant, et tam clerici, quam populi gaudentes, in cantica laudum surgant. Tunc enim omnium corda et vota, ora et labia, hymnos persolvant laetitiae salutaris; tunc psallat fides; spes tripudiet; exultet charitas; devotio plaudat; iubilet chorus; puritas iucundetur. Tunc singuli, alacri animo, pronaque voluntate convenient sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solemnitate celebrantes. Et utinam ad Christi servitium sic eius fideles ardor inflammet, ut per haec et alia proficientibus ipsis meritorum cumulibus apud eum, qui sese dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post huius vitae decursum eis se in praemium largiatur.

§ 3. Ideoque universitatem vestram monemus et hortamur in Domino, et per apostolica scripta in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus, in remissionem peccatorum iniungentes, quatenus tam excelsum et tam gloriosum festum, praedicta quinta feria singulis annis, devote et solemniter celebretis, et faciatis studiose per universas ecclesias civitatum vestrarum et diocesium celebrari; subditos vestros in dominica dictam quintam feriam proxime praecedente, salutaribus monitis sollicite per vos et per alios exhortantes, ut per veram et puram confessionem, eleemosynarum largitionem, attentas et sedulas

Institutio festivitatis annuae feriae post octavam Pentecostiae.

Alhortatio ad eam devoto celebrandum.

orationes, et alia devotionis et pietatis opera, taliter se studeant praeparare, quod huius pretiosissimi Sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum suscipere reverenter, ac eius virtute augmentum consequi gratiarum.

Indulgentia
cum celebran-
tibus.

§ 4. Nos enim christifideles ad colendum tantum festum et celebrandum, donis volentes spiritualibus animare, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui matutinali officio festi eiusdem, in ecclesia in qua idem celebrabitur interfuerint, centum; qui vero missae, totidem; qui autem in primis ipius festi vespers interfuerint, similiter centum; qui vero in secundis, totidem; illis vero, qui primae, tertiae, sextae, nonae ac completorii officii interfuerint, pro qualibet horarum ipsarum, quadraginta; illis autem, qui per octavas illius festi, matutinalibus, vespertinis, missae ac praedictarum horarum officii interfuerint, centum dies, singulis octavarum ipsarum diebus, in omnipotentis Dei misericordia ac beatorum apostolorum eius Petri et Pauli auctoritate confisi, de iniunctis sibi poenitentis relaxamus.

Datum etc. (1).

Datum anno 1264.

XX.

Privilegium abbatis congregationis monachorum Montis Virginis, ordinis Sancti Benedicti, utendi mitra, baculo, benedictione solemniter, et aliis pontificalibus (2).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae dandi privilegii. — 2. Privilegium. — Clausulae.

(1) Vide Raynaldum ad hunc annum, et Pagium in Vita Urbani. (2) Vide quae praeposui-mus Constit. huius Pontificis VIII, pag. 694.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii Montis Virginis ad Rom. Eccl. nullo medio pertinentis ordinis S. Benedicti Avellanensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesia Romana velut circumspecta mater et provida, nonnullas Ecclesias tamquam filias praedilectas maioribus effert honoribus, munere praevenit gratiae potioris, et gratioribus insignit titulis dignitatum, ut sicut venustatis et sapientiae filiae, in matris obedientiam et reverentiam semper promptae habeantur ferventes et studiosae ad ipsius servitia, beneplacita et mandata.

§ 1. Cum igitur monasterium vestrum, utpote, sicut a fide dignis accepimus, pia religione conspicuum, et a fidelibus populis illarum partium venerabiliter frequentatum ac perspectum, ipsum, ex prerogativa specialis dilectionis et gratiae, sinceritatis brachiis amplexamur. Vestris propter hoc honoribus et utilitatibus libenter intendimus, sperantes vos haberi deinceps in Apostolicae Sedis obsequiis, ex impensis vobis acceptioribus ab ea beneficiis, honoris et gratiae promptiores.

§ 2. Nos itaque ob devotionem B. Mariae Virginis gloriosae, in cuius honore dictum monasterium est fundatum, vestris supplicationibus inclinati, usum mitrae, baculi, anuli, sandalium, chirothecarum, tunicae, dalmaticae; benedictione solemniter ad populum, ordinatione minorum ordinum, indulgentia quadraginta dierum; benedicere etiam calices et omnia alia ornamenta ecclesiastica, et cognoscere de matrimonio inter vassallos, in quibus habetis spiritualia, tibi, fili abbas, et successoribus tuis in perpetuum (quos potius signitis intendere cupimus, dummodo tibi et eisdem successoribus sit, more ac modo debito, munus benedictionis impensum, et te ac eos constet existere sacerdotes) auctoritate praesentium concedimus de gratia speciali.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum li-

Exordium.

Causae dandi privilegii.

Privilegium.

Clausulae.

ceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum apud Urbem Veterem secundo idus septembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 12 septembris 1263, pont. anno III.

XXI.

Institutio secundae regulae ordinis sororum Sanctae Clarae nuncupatarum, seu mitigatio primae regulae a B. Francisco pro eiusmodi sororibus traditae (1).

SUMMARIUM

Ordo hic a S. Clara institutus. — 1. Sororibus vero sub diversis nominibus diversae datae regulae. — 2. Causae harum dandarum regularum. — 3. Ordinem S. Clarae nuncupari mandat Urbanus: — 4. Eique privilegia omnia confirmat. — 5. Unamque omnibus regulam tradit. — De obedientia, paupertate et castitate. — De clausura. — De recipiendis servientibus. — De admissione sororum in ordine. — Et professione. — De vestibus. — De lectulis et dormitorio. — De recitatione Officii. — De Sacramentis recipiendis, ministro et tempore. — De exercitiis corporalibus, laboribus, etc., in quibus omnia debent esse communia. — De silentio, et quando ab eo sit dispensandum. — De modo colloquendi et alloquendi. — De ieiuniis, abstinentia a carne, et facultate abbatissae in hoc dispensandi. — De infirmarum cura. — De ostio interiori, eiusque custodia et custodis qualitatibus. — De rota, eiusque custodia. — De ostio exteriori. — De locutorio, crate, horumque custodia. — De crate ad communionem suscipiendam. — De ingressu extranearum personarum. —

(1) S. Damiani monialibus regulam tradidit Innocentius IV, Constit. XIII, pag. 527. Traditam vero sanctae Clarae et sororibus a Sancto Francisco confirmavit idem Pontifex, Constit. XXXIII, pag. 370.

De sororum servientium egressu pro monasterii necessitatibus. — De cappellani et conversorum vita, moribus et vestibus. — De procuratore, eiusque officio. — De electione abbatissae, munere, auctoritate et qualitatibus. — Quae a monialibus sint fugienda. — Accessus personalis ad Sedem Apostolicam eis omnino prohibetur. — De visitatione et visitatoris officio et potestate. — De cardinalis protectoris auctoritate. — De regulae observantia.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus universis abbatissis, et sororibus inclusis, ordinis S. Clarae, salutem et apostolicam benedictionem.

Beata Clara, virtute clarens et nomine, gratiae divinae inspiratione praeventa et almi Christi confessoris B. Francisci exemplis laudabilibus informata, ac salutaribus instituta doctrinis, ut se mundam Domino conservaret, mundi huius contemptis opibus, operibusque vitatis, religiose vivere sapienter elegit, et habitu sacrae religionis assumpto, arctam viam mandatorum Domini, quae gradientes in ipsa ducit ad vitam, dilatato corde cucurrit. Hanc petram, Christus lapidem esse voluit in vestri ordinis structura primarium. In ipsa evidenter ostendit, quod in huius structura sibi complacuit. Eam siquidem sanctitatis erexit in titulum, ut quae munditia vitae claruit, celebritate clareret, ac eundem vestrum ordinem, qui sanctum et laudabile sumpsit in eius persona principium, ipsius quasi constituentis sic sapienter approbatae patronae merita, in venerabilem venerandumque probarent.

§ 1. In hoc autem ordine, vos et alias ipsum profitentes, sub nominationum varietate, interdum sorores, quandoque dominas, plerumque moniales, nonnumquam pauperes inclusas ordinis S. Damiani contigit hactenus nominari. Vobisque, sub horum et aliorum diversitate nominum, diversa privilegia, indulgentiae ac litterae a Sede Apostolica sunt concessa, et tam a fel. recordat. Gregorio Papa praedecessore nostro, tunc Ostiensi

Ordo hic a S. Clara institutus

Sororibus vero sub diversis nominibus diversae datae regulae.

episcopo et vestri ordinis curam gerente, quam aliis, variae datae sunt regulae et formae vivendi, quarum observantiis se vestrum aliquae solemniter obligavere.

Causes harum dandarum regularum.

§ 2. Propter quod, dilectae in Domino filiae, fuit nobis humiliter supplicatum, ut eundem vestrum ordinem curarem certi nominis titulo insignire, vosque ab huius observantiarum diversitatibus et votis super eis emissis misericorditer absolventes, certam vobis vivendi formam ad tollendum omnem de vestris conscientis scrupulum, largiremur.

Ordinem S. Clarae nuncupari mandat Urbani.

§ 3. Nos itaque decens arbitantes et congruum, ut idem ordo vester, qui, ut praemittitur, in B. Clara felicia suae institutionis sumpsit auspicia, cuiusque (ut firmiter credimus) apud Deum meritis et intercessione protegitur, et apud homines laudibus attollitur et favoribus ampliatur, eius insigniatur et nomine; ipsum de fratrum nostrorum consilio de caetero decrevimus ordinem S. Clarae uniformiter nominandum.

Eique privilegio omnia continentur.

§ 4. Statuentes quod immunitates, libertates, privilegia, indulgentiae ac litterae quaecumque vobis seu eidem ordini a praefata Sede, sub quacumque nominatione concessa, id robor obtineant firmitatis, et ita per omnia ipsis uti possitis, ac si a principio huius nominis titulo et sub hac nominatione fuissent.

Unamque omnibus regulam tradit.

§ 5. Ut autem bene et iucunde habitetis in unum, nec sub praedictarum observantiarum differentia a modo vivendi videamini differentes, sed ambuletis in domo Domini cum consensu; nos, inspectis omnibus regulis praedictis et formis, ac specialiter illam, quam praefatus praedecessor tunc Ostiensis episcopus vobis dedisse cognoscitur, diligentius attendentes, regulam sive formam vivendi praesentibus annotatam, vobis et iis, quae vobis successerint, de eorundem fratrum consilio, praesentium tenore concedimus et etiam confirmamus, in singulis monasteriis vestri ordinis perpetuis temporibus observandam, illas ex vobis, quae

ipsam regulam sive formam per nos vobis concessam et confirmatam, professae fuerint, ab omnibus aliis regulis, formis et votis praemissis, de apostolicae potestatis plenitudine absolventes.

Quae regula talis est.

CAP. 1.

Omnes, quae saeculi vanitate relicta, religionem vestram assumere voluerint et tenere, hanc eas legem vitae et disciplinae oportet et convenit observare, vivendo in obedientia, sine proprio, et in castitate sub clausura.

De obedientia, paupertate et castitate.

CAP. 2.

Omni namque tempore vitae suae hanc vitam profitentes, clausae manere firmiter teneantur infra murorum ambitum et intrinsecam clausuram monasterii deputatum, nisi forsitan (quod absit) superveniret inevitabilis et periculosa necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius huiusmodi, quae dilationem nullo caperet modo, ad egrediendi licentiam postulandam. In quibus casibus transferant se sorores ad locum alium competentem, in quo, quantum commode fieri poterit, clausae morentur, quousque eis de monasterio sit provisum. Et propter huiusmodi necessitatis evidentiam, nulla eis conceditur licentia vel facultas extra praedictam clausuram ulterius exeundi, nisi forte de mandato aut auctoritate cardinalis Romanae Ecclesiae, cui a Sede Apostolica generaliter fuerit iste ordo commissus, ad aliquem locum aliquae mitterentur, causa plantandi vel aedificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, seu causa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde evidentis et gravis dispendii evitandi, vel nisi de eiusdem cardinalis mandato aut auctoritate, monasterio primo rationabili causa relicto, totus conventus ad monasterium aliud se transferret. Possint autem in singulis monasteriis recipi aliquae, licet paucae, sub ser-

De clausura

De recipiendis servitibus.

vitalium nomine, vel sororum, ad huiusmodi observantiam professionis astringendae, praeterquam ad articulum de clausura; quae de mandato vel licentia abbatissae interdum poterunt egredi ad negotia monasterii procuranda. Morientes vero tam sorores, quam servitiales huiusmodi infra claustrum, prout convenit, tumulentur.

CAP. 3.

De admissione sororum in ordine.

Omnibus hanc religionem assumere cupientibus, quae fuerint admittendae, priusquam habitum mutent et religionem assumant, dura eis et aspera proponantur, per quae itur ad Deum, et quae secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. Non recipiatur aliqua, quae vel longiori aetate, vel infirmitate aliqua, vel fatua simplicitate ad huiusmodi vitae observantiam insufficientis et non idonea censeatur, nisi forte cum, aliqua interdum causa rationabili exigente, de mandato vel auctoritate dicti cardinalis alicui fuerit dispensandum. Per tales enim status et vigor religionis saepius dissolvitur et turbatur: unde in personis recipiendis diligenti studio et cautela debet huiusmodi occasio devitari. Abbatissa nullam propria auctoritate recipiat, sine consensu omnium sororum suarum, vel ad minus duarum partium earundem. Omnes vero ex more intra claustrum receptae, tonsis crinibus, citius deponant habitum saecularem; quibus deputetur magistra, quae eas informet regularibus disciplinis. Ad tractatus quoque capituli infra annum nullatenus admittantur. Completo vero unius anni spatio, si aetatis legitima fuerint, professionem in manibus abbatissae coram conventu faciant in hunc modum: Ego soror N. promitto Deo et beatissimae Mariae semper Virgini et beato Francisco et beatae Clarae, et omnibus Sanctis, et tibi, dominae abbatissae, vivere sub regula a domino Urbano Papa quarto ordini

Et professione.

nostro concessa, toto tempore vitae meae, in obedientia, sine proprio et in castitate, et etiam, secundum quod per eandem regulam ordinatur, sub clausura. Idem similiter profitendi modus in servitibus vel sororibus, quae de licentia abbatissae egredi possunt exterius, praeter articulum de clausura, per omnia observetur.

CAP. 4.

Omnes sorores communiter capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Et unaquaeque soror praeter ciliatium, si voluerit, vel staminetum, duas tunicas, vel etiam plures, secundum quod visum fuerit abbatissae, habere valeat, ac mantellum post collum hinc inde connexum: et haec indumenta sint de panno religioso et vili tam pretio, quam colore, iuxta diversarum consuetudinem regionum, nimia brevitate, vel longitudine non notanda, ut et in operiendis pedibus debita servetur honestas et curiosae longitudinis superfluitas penitus evitetur. Tunica quoque superior sit tam in manicis, quam in busto, latitudinis et amplitudinis congruentis, ut habitus exterioris honestas intrinsece attestetur. Habeant et scapularia sine caputio, de vili et religioso panno, vel staminea, amplitudinis et longitudinis condecens, sicut uniuscuiusque qualitas exigit, vel mensura: quibus induantur quando laborant, vel tale aliquid agunt, cum mantellos congrue gestare non possunt. Possint etiam sine ipsis esse aliquando, si visum fuerit abbatissae, cum forte per calorem nimium, vel aliquid aliud, eis gravia multum fuerint ad portandum. Coram extraneis tamen huiusmodi utantur scapularibus cum mantellis. Tunicae quoque superiores, scapularia et mantelli, coloris omnino albi vel nigri aliquatenus non ferantur. Pro cingulo autem cordam postquam professae fuerint, habeant minime curiosam. Vittis aut velis de panno communi omnino albis, non tamen preciosis, aut curiosis, capita sua

De vestibus.

cooperiant uniformiter et honeste, ita quod frons, genae et collum et gula sint (ut earum honestati et religioni convenit) cooperta, nec aliter coram extraneis personis audeant apparere. Habeant et velum nigrum, nec preciosum nec curiosum, extensum super capita, ita amplum et longum, quod ex utraque parte descendat usque ad scapulas, et retro parum ultra tunicae caputium protendatur. Sorores vero novitiae album velum eiusdem mensurae et qualitatis debeant deportare. Servitiales autem sorores pannum album non preciosum aut curiosum, ad modum veli super capita sua deferant, tantae longitudinis et amplitudinis, quod scapulas et pectus, praecipue cum exeunt, valeant operire.

CAP. 5.

Omnes sorores sanae, tam abbatissa quam aliae, vestitae et cinctae iaceant in communi dormitorio, et quaelibet per se lectum habeat ab invicem separatum; lectus tamen abbatissae in tali loco dormitorii disponatur, quod inde caeteros dormitorii lectos sine obstaculo, si commode fieri poterit, valeat intueri. A festo Resurrectionis Dominicae usque ad festum Nativitatis B. Virginis sorores dormiant post prandium usque ad nonam, quae voluerint. Quae vero noluerint, oratione, seu meditatione divina, seu aliis piis quietis laboribus occupentur. Liceat autem unicuique habere sacconem de foeno vel de palea, et cervical de palea aut lana, si culcitrae religiosas cum lana habere nequiverint congruenter. Lampas insuper de nocte accensa semper in medio dormitorii habeatur.

CAP. 6.

De divino Officio tam in die, quam in nocte Domino persolvendo, taliter observetur, quod hae, quae legere et canere noverint, secundum consuetudinem ordinis fratrum Minorum cum gravitate tamen et modestia, divinum Officium de-

beant celebrare. Illitteratae vero dicant vigintiquatuor *Pater noster* pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta et Nona, pro qualibet istarum horarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem. Qui modus in Officio B. Virginis per omnia observetur. Pro Defunctis dicant in Vesperis septem *Pater noster* cum *Requiem aeternam*, pro Matutino duodecim, tempore quo sorores litteratae faciunt Officium Mortuorum. Quae vero occasione rationabili non possent aliquando legendo dicere Horas suas, liceat eis sicut illitteratis dicere *Pater noster*.

CAP. 7.

Ubi proprius fuerit cappellanus pro missarum solemnibus et divinis officiis celebrandis, habitu et vita religiosus sit, ac bonae famae, nec juvenilis, sed maturae et idoneae sit aetatis. Ubi autem non fuerit proprius cappellanus, a quolibet bonae famae et honestae vitae presbytero, sorores missam audire possunt. Poenitentiam vero et alia sacramenta ecclesiastica a fratribus ordinis Minorum dumtaxat recipiant, vel ab eis recipiant, qui de mandato seu auctoritate cardinalis, cui generaliter fuerit iste ordo commissus, ea exhibendi potestatem habuerint, nisi forte in necessitatis articulo fuerit aliqua constituta, et copiam habere fratrum nequiverit praedictorum. Cum aliqua sacerdoti de confessione loqui voluerit, per locutorium sola soli confessionem faciat sacerdoti, et per illud eidem de his, quae ad confessionem pertinent, tunc loquatur. Confessionem autem regulae omnes faciant ad minus singulis mensibus, et sic confessione praemissa in sequentibus solemnitatibus, videlicet in Nativitate Domini, Purificatione B. Mariae, in initio Quadragesimae, Resurrectionis Domini, Pentecostes, in festis Sanctorum Petri et Pauli, S. Clarae, S. Francisci et Omnium Sanctorum, recipiant Dominici Corporis Sacramentum.

De sacramentis recipiendis, ministro et tempore.

Si tamen aliqua soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non possit, et necessitatem habuerit confiteri, vel Dominici Corporis, seu alia recipere sacramenta, exhibiturus huiusmodi alba et stola et manipulo, cum duobus idoneis et religiosis sociis, vel uno ad minus, alba, vel saltem superpelliceo vestitus, ingrediantur et morentur induti, et audita confessione, vel alio tradito sacramento, sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec moram ibi faciant longiorem. Caveant etiam, ut quamdiu intra monasterium fuerint, nullatenus ad invicem separentur, quin semper mutuo possint libere se videre. Sic quoque se habeant in animae commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas, sacerdos non ingrediatur claustrum, sed exterius in cappella quod ad officium pertinet, exequat. Tametsi abbatissae et conventui visum fuerit quod ad exequias debeat introire, modo supradicto cum sociis intret indutus, et sepulta mortua, cum eis exeat sine mora. Si autem necesse fuerit, ut ingrediantur aliqui ad faciendam vel ad aperiendam sepulturam, seu postmodum coaptandam, et abbatissae et conventui visum fuerit hoc expediens propter imbecillitatem sororum, sit sacerdoti vel alicui alii ad hoc idoneo et honesto cum uno socio, vel duobus, licitum introire.

CAP. 8.

Si aliquae juveniles, vel grandiores, capaces ingenii fuerint, eas instrui faciat, si sibi videbitur abbatissa, magistram eis deputans idoneam et discretam, per quam tam in cantu, quam in divinis officiis instruantur. Sorores vero et servitiales, horis et locis institutis prout ordinatum fuerit, utilibus et honestis laboribus occupentur, sub illa providentia, quod excluso ocio, animae inimico, sanctae orationis et devotionis spiritum non extinguant, cui debent caetera tempora-

Bull. Rom. Vol. III.

90

lia deservire. Verum quia multitudini sub huius religionis observantia congrue omnia debent esse communia, nec cuiquam licet aliquid esse suum, caveant sollicite, ne occasione laborum huiusmodi, seu mercedis receptae pro ipsis, cupiditatis vel proprietatis cuiuspiam, seu notabilis specialitatis subrepat morbus.

CAP. 9.

Silentium continuum sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem, nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat, exceptis iis, quibus magisterium aliquod, vel opus iniunctum fuerit, quod non possit cum silentio exerceri; iis quidem simul loqui liceat de iis, quae ad officium, vel opus suum pertinent, ubi et quando et qualiter visum fuerit abbatissae. Sorores tamen debiles et infirmas, ac servientes eisdem, pro recreatione ac ipsarum servitio, in infirmitario loqui possint. In duplicibus quoque festis, ac apostolorum solemnitatibus, et aliis quibusdam diebus, quibus visum fuerit abbatissae, in certo loco ad hoc signato, ab hora nona usque ad vesperam, vel aliqua alia hora competenti, loqui possint de Domino Iesu Christo, ac solemnitate, ac piis sanctorum exemplis, et de aliis licitis et honestis. Ab hora quoque Completorii usque ad Tertiam, exceptis servitiales, extra monasterium abbatissa, absque causa rationabili, loquendi licentiam non concedat. In aliis vero temporibus, atque locis, sic attendat sollicite abbatissa de causa, ubi, et quando, et qualiter sorores licentiet ad loquendum, quod regularis observantia, quae non mediocriter a silentio, quod est cultus iustitiae, dignoscitur, nullatenus relaxetur.

CAP. 10.

Omnes autem studeant uti signis religiosi pariter et honestis. Sane quando aliqua persona religiosa, seu saecularis, vel cuiuslibet dignitatis, alicui de sororibus loqui petierit, nunciatur primitus ab-

De silentio, et quando ab eo sit dispensandum.

De modo colloquendi et alioquendi.

De lectulis et dormitorio

De recitatione Officii

batissae, et si ipsa concesserit, accedens ad locutorium, duas alias ad minus habeat secum semper, quibus iusserit abbatissa, quae loquentem videant et audire valeant, quae dicuntur. Ad cratem vero loqui aliquatenus non praesumant, nisi praesentibus duabus ad minus per abbatissam ad hoc specialiter deputatis. Caveant tamen sibi sorores, quae cum aliquo loqui habent, ne, per verba inutilia, inaniter se diffundant, nec etiam trahant in locutionibus moram longam. Hoc namque ab omnibus firmiter observetur, ut quando de confessione sacerdoti interius infirma fuerit aliqua locutura, ad minus non loquatur, nisi cum duabus non longe sedentibus, quae confitentem et confessorem videre possint, et ab eisdem pariter videri. Hanc autem loquendi legem et ipsa abbatissa diligenter custodiat, ut omnino materia detractionis omnibus auferatur, excepto quod cum sororibus suis, horis et locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire.

CAP. 11.

Sorores autem omnes et servitiales, infirmis exceptis, a festo Nativitatis gloriosae Virginis Mariae usque ad festum Resurrectionis Dominicae, nisi diebus dominicis et die Nativitatis Domini, continuum servent ieiunium: a Resurrectione vero Dominica usque ad festum Nativitatis Beatae Virginis teneantur sexta feria ieiunare. Omni quoque tempore, praeter infirmas infirmitatis suae tempore, ab esu carniū abstineant. Cum debilibus autem dispensare valeat abbatissa, prout eorum debilitati viderit expedire. Ovis vero et caseo et lacticiniis licite possint uti, praeterquam ab Adventu usque ad Nativitatem Domini, et a Dominica Quinquagesimae usque ad Pascha, necnon et sexta feria et ieiuniis ab Ecclesia generaliter institutis. Cum servitilibus tamen sororibus, circa praedictum ieiunium, praeterquam in Adventu et

sexta feria, possit abbatissa misericorditer dispensare; etiam possit circa praedictum ieiunium cum adolescentibus ac debilibus et senili aetate confectis, prout eorum debilitati ac imbecillitati viderit expedire. Sanae quoque sorores ieiunare non teneantur minutionis suae tempore, quod in triduo terminetur, extra maiorem quadragesimam et sextam feriam, Adventum Domini, et ieiunia ab Ecclesia generaliter instituta. Caveat autem abbatissa, ne ultra quam ter in anno minutionem permittat communiter celebrari, nisi certa necessitas plus requirat, nec a persona extranea maxime minutionem recipiat, ubi commode poterit evitare.

CAP. 12.

De infirmis vero cura et diligentia maxima habeatur, et secundum quod possibile fuerit et decuerit, tam in cibariis, quae earum requirit infirmitas, quam in aliis necessariis, in fervore charitatis, benigne ac sollicitate eis per omnia serviatur. Quae infirmas proprium habeant lectum, si unquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatae, ne illarum ordinem confundere valeant vel turbare.

CAP. 13.

In quolibet monasterio unum tantum ostium habeant ad intrandum claustrum et exeundum, cum opportunum fuerit, iuxta legem de ingressu et egressu positam in hac forma. In quo ostio nullum sit ostiolum vel fenestra, et istud ostium in sublimi quanto magis fieri poterit congruenter, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quae scala per catenam ferream ex parte sororum studiose ligata, a Completorio dicto usque ad Primam sequentis diei continue sit suspensa, et tempore diurnae dormitionis et visitationis (1), nisi aliud interdum evidens requirat necessitas vel utilitas manifesta. Ad praedictum autem ostium custodiendum, aliqua talis

(1) Legendum forsitan *comestionis*.

ex sororibus deputetur, quae Deum timeat, sit matura moribus, sit diligens ac discreta, sitque convenientis aetatis, quae unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut numquam ea vel eius socia ignorante, ostium aliquando valeat aperiri. Reliquam vero clavem diversam ab illa custodiat abbatissa. Si et alia aequae idonea ei socia deputata, quae eius vicem in omnibus exequatur, cum ipsa, aliqua rationabili causa vel occupatione necessaria, occupata fuerit vel detenta. Caveant autem studiosissime, et procurent, ne unquam ostium stet apertum, nisi quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis et vectibus optime communitum, et sine custodia, apertum vel clausum, minime dimittatur, neque etiam ad momentum, nisi una clave in die, et in nocte duabus, sit firmiter observatum. Nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi indubitanter cognoverit, quod talis sit, quod sine dubitatione aliqua, secundum mandatum, quod de ingressuris in hac regula continetur, debeat aperiri. Et nulli liceat ibi loqui, nisi soli ostiariae de his, quae ad officium pertinebunt. Quod si aliquando intra monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum saeculares aliquos vel quascumque personas alias oporteat introire, provideat abbatissa sollicitate, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quae sic personis ad opus deputatis aperiat, quod alias intrare penitus non permittat. Nam sorores ipsae, et tunc et semper, quantumcumque rationabiliter praevalent, studiosissime caveant, ne a saecularibus vel extraneis personis videantur.

CAP. 14.

Caeterum, cum praefatum ostium aliis aperiri volumus, nisi pro illis tantum, quae per rotam, vel aliunde decenter nequeant expediri; mandamus, quod in singulis monasteriis in exteriori muro

clausurae intrinsecae, in loco siquidem competenti, manifesto a parte exteriori, et omnino patenti, rota una fortis fieri debeat, latitudinis et altitudinis congruentis, ita quod per eam nulla persona ingredi valeat vel exire, per quam necessaria, tam interius quam exterius, ministrentur; et taliter disponatur, quod per eam, nec intus nec extra, valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostiolum fiat validum, quod de nocte, et in aestate tempore dormitionis, seris ferreis et clavibus clausum et firmatum debeat permanere. Ad cuius custodiam pro expediendis necessariis per eandem, unam sororem discretam, tam moribus, quam aetate, quae monasterii diligit honestatem, constituat abbatissa, cui soli tantum, vel deputatae sibi sociae, cum congrue non poterit interesse, loqui ibidem et respondere liceat, super iis quae ad suum officium pertinebunt. Ibi autem nulli loqui liceat, nisi esset locutorium occupatum, vel ex alia rationabili causa et necessaria aliquando: semper tamen de licentia abbatissae, quod tamen rarissime fiat, secundum loquendi modum superius praetaxatum.

CAP. 15.

Propter necessitates quoque aliquando imminentes, quae non possunt per praedictum ostium vel rotam commode expediri, permittimus, quod aliud ostium in loco decenti in monasterio fieri possit, per quod certis temporibus intromittantur et emittantur quae fuerint opportuna, quod quidem ostium continue sit clavi, seris ferreis et repagulis communitum. Sitque muro a parte exteriori muratum, ita quod non possit aliquatenus aperiri, vel persona aliqua inde loqui. Possit tamen necessitatum dictarum tempore, ipsius ostii murus dirui, ostium aperiri, nec tunc apertum, nisi quantum minus fieri poterit, sub tamen fida custodia dimittatur. Expeditis itaque necessitatibus ipsis, secundum praedictum

De ieiunio, abbatissa, obtemperantia a carne, et facultate abbatissae in hoc dispensandi

De infirmarum cura.

De ostio interiori, eiusque custodia et custodia qualitatibus.

De rota, eiusque custodia.

De ostio exteriori.

modum remunitum, clavi, seris et repagulis extrinsecus remoretur.

CAP. 16.

De locutorio, crata, horumque custodia.

Locutorium autem commune in cappella, vel potius in claustro, ubi commodius et honestius fieri poterit, disponatur, ne, si forte fieret in cappella, pacem orantium inquietet. Ipsum locutorium sit congruae quantitatis, de lamina ferrea subtiliter perforata, et taliter clavis ferreis coaptata, quod numquam valeat aperiri. Sit quoque ipsa lamina clavis ferreis in longum protensis exterius fortiter communita. Cui pannus niger laneus interius taliter apponatur, quod nec sorores videre extra valeant, nec videri. Ad istud autem locutorium a Completorio, quod dici debet tempore competentis, usque ad Primam diei sequentis, seu tempore comestionis vel dormitionis in aestate, aut quando officium celebratur (nisi pro causa adeo rationabili et necessaria, quae commode differri non possit), nulli licitum erit loqui. Quandocumque vero in concessis temporibus aliqua, vel aliqua habuerint ibi loqui, cum modestia et maturitate loquentes, breviter se expediant, prout decet. Ubi vero propter sororum multitudinem videbitur opportunum, aliud simile locutorium esse possit.

CAP. 17.

De crata ad communionem suscipiendam.

Volumus etiam, ut in muro, qui sorores dividit a cappella, congruentis formae cratis ferrea collocetur, quae sit ex crebris et spissis contortis lineis ferreis, diligenti et forti opere fabricata, et clavis ferreis in longum protensis exterius fortiter communita, vel ex lamina ferrea parvis et minutis foraminibus perforata, cum protensis clavis ferreis, ut dictum est, in cuius medium fiat unum ostiolum de lamina ferrea, per quod communionis tempore possit intromitti calix, et sacerdos mittens manum, possit Dominici Corporis tradere sacramentum; quod qui-

dem clavi ferrea sit semper firmatum, nec aperiatur, nisi quando proponi sororibus contigerit verbum Dei, vel sacramentum Dominici Corporis exhibetur, aut cum quis aliquam ex sororibus suam propinquam consanguineam videre petierit, vel alia causa necessaria id exposeat, quod rarissime fiat et semper de licentia abbatissae. Quae tamen in nullo casu (primis duobus dumtaxat exceptis) licentiam largiatur, nisi prius singulis vicibus de hoc consilium petierit a conventu. Cui crati pannus lineus niger interius taliter apponatur, ut nulla valeat inde aliquid intueri. Habeantur etiam ostia lignea ex parte sororum, cum seris ferreis atque clavi, ut maneant semper clausa pariter et firmata, et non aperiuntur, nisi cum divinum celebratur officium, et nisi quando ex dictis causis praefato modo dictum ostiolum contigerit aperiri, et nemo alius per dictam cratem loquatur, nisi aliquando, rationabili causa vel necessaria exigente, alicui de abbatissae licentia raro fuerit concedendum. Et tunc praedicta ostia lignea poterunt aperiri, et quandocumque aliquam personam extraneam ad eas ingredi, vel alias per crates eis loqui contigerit, tegant faciem cum modestia et inclinent, prout religionis convenit honestati.

CAP. 18.

De ingressu personarum in monasterium firmiter ac directe praecipimus, ut nulla umquam abbatissa, vel eius sorores, aliquam personam religiosam, seu saecularem, aut cuiuslibet dignitatis, in monasterii clausuram intrinsecam intrare permittant, nec omnino liceat alicui, nisi quibus concessum a Sede Apostolica fuerit, vel a cardinale, cui fuerit sororum Ordo commissus: excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege medicus, causa multum gravis infirmatis, et minor, cum necessitas exegerit, qui non absque duobus sociis de familia monasterii introducantur, nec ab invicem infra monaste-

De ingressu extraneorum per sororum.

rium separentur, necnon et illi quos occasione incendii vel ruinae, seu alterius periculi vel dispendii, seu pro tuendis a violentia quorumlibet monasterio vel personis, aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium fieri non potest, necessitas exegerit introire. Qui omnes, expedito suo ministerio, vel imminente necessitati satisfacto per ipsos, exeant sine mora. Nulli autem personae extraneae intra monasterii clausuram liceat comedere vel dormire. Sed et si quis de Sanctae Clarae cardinalibus, ad aliquod monasterium huiusmodi religionis aliquando venerit, et intra claustrum voluerit ingredi, cum reverentia quidem et devotione suscipiatur, sed rogetur, ut cum paucis sociis et honestis debeat introire. Liceat quoque generali ministro ordinis fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere sororibus verbum Dei, cum quatuor vel quinque fratribus ipsius ordinis, intra clausuram ingredi monasterii, si quando ei videbitur expedire. Alius autem praelatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apostolicae, vel dicti cardinalis, intrare licuerit, duobus vel tribus tantum religiosis et honestis sociis sit contentus. Quod si forte, pro benedictione vel consecratione sororum, vel in alio modo, concessum fuerit episcopo alicui Missam interius celebrare aliquando, quam paucioribus et honestioribus potuerit sociis sit contentus et ministris. Et hoc quoque ipsum alicui rarius concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliqua persona de ingressis, nisi modo praedicto, sive infirma fuerit, sive sana. Illud sane praecipue caveatur, ut ii quibus aliquando concessum fuerit solummodo, vel data licentia in monasterium ingredi, non aliter admittantur, nisi abbatissae et sororibus visum fuerit expedire, cum ex huiusmodi concessionibus vel licentiis, abbatissa vel sorores eos admittere non cogantur, et ut sint tales, de quorum verbis et moribus, necnon vita et habitu

aedificari valeant intuentes, et materia iusti scandali exinde nequeat generari. Super concessione vero vel licentia ingressus huiusmodi, ad omne ambiguum removendum, apostolici apices vel cardinalis patentes litterae ostendantur.

CAP. 19.

De servitilibus et sororibus, quae semper manere clausae sicut aliae non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia, nulla claustrum egrediantur. Et quae emittuntur honestae sint et convenientis aetatis, ac religiosi et maturi aspectus, et calceamentis honestis, tam ipsae, quam sorores illae, quas aliquando emittere contigerit pro casibus supradictis, calceatae incedant. Caeteris vero intus manentibus liceat istud idem. Egrediventibus vero assignetur certus terminus redeundi, nec alicui ipsarum concedatur extra monasterium, sine licentia speciali, comedere, bibere vel dormire, nec ab invicem separari, vel alicui in secreto, seu cappellani monasterii vel conversorum domicilium introire; et si aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur, et sollicite caveant, ne ad loca suspecta divertant, vel cum personis malae famae familiaritatem habeant, nec in suo reditu saecularia vel inutilia sororibus referant, per quae dissolvi valeant vel turbari. Et quamdiu extra fuerint, taliter studeant se habere, quod de conversatione honesta ipsarum aedificari valeant intuentes, et quicquid eis datum vel promissum fuerit, resignent vel renuncient abbatissae, vel alii, cui in hoc commiserit vices suas.

De sororum servitilibus egrediendi pro monasterii necessitatibus.

CAP. 20.

Cappellanus si voluerit se monasterio obligare, et aliqui qui monasterii conversi esse voluerint, et abbatissae et conventui visum fuerit eos recipere, anno probationis elapso, promittant obedientiam abbatissae, voventes loci stabilitatem et perpetuo vivere sine proprio, et in

De cappellani et conversorum vita, moribus et vestibus.

castitate. Tunicas de religioso et vilipanno, tam pretio quam colore, iuxta eorum indigentiam habere valeant sine caputio. Quarum manicae breves sint et strictae tantummodo circa manus. Longitudo autem tunicarum sit talis, quod a cavilla pedum distet spatio quatuor digitorum. Cappellanus tamen habere poterit longiorem. Pro cingulo vero corrigiam honestam habeant cum cultello. Caparonem etiam cum caputio super tunicas portent, cuius longitudo genu aliquantulum transeat, et latitudo usque ad caputium protendatur. Minoris tamen latitudinis caparonem, si habere voluerit, poterit cappellanus. Qui etiam cappa honesta, vel mantello post collum, vel antepectus hinc inde connexo, uti poterit. Superiores autem tunicae et longum caputium, necnon et cappellani cappa et mantellus, non sint de albo, vel penitus nigro panno. Vestiti etiam iaceant, et camisiis lineis non utantur. Calceamenta alta et ampla et antefixa cum caligis habeant, et femoralia portent. Capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Officium divinum faciant, ut sorores, excepto quod conversi, ad Officium Beatae Virginis et Mortuorum minime teneantur: ieiunium servare debeant ut sorores. Liceat tamen abbatissae super ieiunio regulae, cum eis aestus, vel itineris, aut laboris alterius, seu alia quavis rationabili et honesta causa misericorditer dispensare. Informationi vero, et correctioni visitoris cappellanus et conversi per omnia sint subiecti. Cui in iis, quae ad visitationis officium pertinent, teneantur firmiter obedire.

CAP. 21.

Ad haec, liceat vobis in communi redditus et possessiones recipere et habere, ac ea libere retinere. Pro quibus possessionibus et redditibus monasterii modo debito pertractandis, procurator unus, prudens pariter et fidelis, in singulis monasteriis vestri ordinis habeatur,

in procuratore, eiusque officio.

qui per abbatissam et conventum constitui et amoveri debeat, sicut videbitur expedire. Hic vero taliter institutus de omnibus sibi commissis, receptis pariter et expensis, abbatissae et tribus sororibus ad hoc per conventum specialiter assignatis, et visitori, cum voluerit, rationem reddere teneatur, et nihil omnino de rebus monasterii vendere, commutare, obligare vel alienare quoquo modo valeat, nisi de licentia abbatissae pariter et conventus. Et quicquid contra hoc attentatum fuerit, irritum decernimus et inane. Possit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parva, ex causa licita, de abbatissae licentia, interdum aliis elargiri. Possit etiam per visitorem, cum expedire videbitur, amoveri.

CAP. 22.

Electio abbatissae libere pertineat ad conventum. Confirmatio vero fiat per cardinalem, cui fuerit iste ordo commissus, vel auctoritate ipsius. Studeant autem sorores talem eligere, quae virtutibus polleat, et sanctis moribus aliis praesit potius, quam officio, et quae communitatem servet in omnibus, vel in moribus; ut eius exemplo provocatae sorores, ex amore magis ei obediant, quam timore. Quaeque singularibus amoribus careat, ne dum in parte plus diligit, in toto scandalum generet. Consoletur afflictas, sit refugium tribulatis, ne si apud eam remedia defuerint sanitatum, desperationis morbus praevaleat in infirmis. Quae humiliter et charitative visitet et corrigat sorores suas, non praecipiendo eis aliquid, quod sit contra animam suam et vestrae professionis formam; non sit praeceptus in praecipiendo, ne ex indiscretionem praecepti ponat peccati laqueum animabus. Cui, postquam confirmationem receperit, quamdiu in officio permanserit, sorores universae, necnon et familia exterior monasterii, pareant et obediant diligenter. Semel in hebdomada ad minus, abbatissa sorores suas pro ipsarum mo-

De electione abbatissae, muneris, auctoritate et qualitatibus.

nitio, ordinatione et reformatione teneatur ad capitulum convocare. Ubi secundum expressionem publicarum et communium negligentiarum atque culparum, poenae misericorditer imponantur. Conferat etiam cum omnibus sororibus suis, de iis quae occurrunt pro sui monasterii utilitate ac honestate tractanda: saepe enim Dominus quod melius est iuniori revelat. Nullum onerosum vel grave debitum contrahat, nisi per procuratorem de communi consensu sororum, cum manifesta necessitas hoc requirat. Reddat etiam de receptis et expensis, semel ad minus, singulis tribus mensibus, coram conventu, vel saltem quatuor sororibus ab eodem ad hoc specialiter deputatis, debitam rationem. Officiales monasterii instituat de consilio et assensu conventus, vel maioris partis ipsius. Sigillum vero conventus custodiri faciat et servari, secundum ordinationem conventus, et omnem litteram dirigendam ex parte eiusdem conventus, prius coram conventu in capitulo lectam et approbatam a maiori parte sororum, ibidem coram omnibus faciat sigillari. Nulla etiam soror aliquas litteras dirigat seu recipiat, nisi primo eas abbatissa legat, vel ab alia ad haec constituta legantur. Studeat insuper abbatissa sorores reconciliare, si aliquas ad invicem ex aliqua causa vel occasione contigerit conturbari. Soror illa, quae verbo vel signo occasionem turbationis vel scandalum alteri dederit, statim antequam offerat munus orationis suae Deo, veniam petens a sorore, quam offendit, coram ea humiliter se prosternat, rogans ut intercedat pro se ad Dominum, quatenus sibi culpam indulgeat, quam commisit; illa vero memor verbi Domini: Nisi dimiseritis ex cordibus vestris, nec Pater vester coelestis dimittet vobis; liberaliter iniuriam remittat sorori veniam postulanti. Monemus sorores omnes, et hortamur in Domino Iesu Christo, ut caveant ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia,

Quae a monialibus sint fugienda.

cura et sollicitudine huius saeculi, detractione et murmuratione, dissensione et divisione ac omni vitio, pro quo possit displicere in oculis veri Sponsi. Sed magis sollicitae coram Deo servare exteriorem et interiorem in omnibus puritatem, ac semper invicem habere mutuae dilectionis unitatem, quae est vinculum perfectionis, ut in ea radicatae et fundatae, possint ad Agni, Domini nostri Iesu Christi, nuptias cum prudentibus virginibus introire.

CAP. 23.

Ad haec, ut discursibus dispendiosis materia subtrahatur, in virtute obedientiae, sub poena excommunicationis, quam ipso facto transgredientes, vel non parentes incurrant, districte praecipimus, ut (exceptis dumtaxat servitilibus monasteriorum illorum locorum, in quibus Romana fuerit Ecclesia constituta, quamdiu ibi residentiam fecerit) nulla abbatissa, soror, vel servitilis pro ulla necessitatis causa, ad Sedem Apostolicam personaliter veniat vel accedat, nisi super hoc per apostolicos apices, vel dicti cardinalis patentes litteras, alicui specialis licentia concedatur.

Accessus personalis ad Sedem Apostolicam eis omnino prohibetur.

CAP. 24.

Monasteria huius religionis, per visitatores (qui auctoritatem, formam et modum, a cardinali, cui fuerit a Sede Apostolica vester ordo commissus, recipiant) semel ad minus annis singulis visitentur. Sane circa visitationes huiusmodi, illud est sollicite providendum, ut quicumque vel generalis, vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit visitor, talis debeat constitui, de cuius religiosa vita et moribus notitia plena et securitas habeatur. Qui cum ad monasterium aliquod veniens, fuerit introgressus, sic se per omnia exhibeat et ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet, et ad Dei amorem, et intra se mutuam charitatem semper inflammet pariter et ac-

De visitatione et visitoris officio et potestate.

condat. Et quando monasterii clausuram ad visitandum intraverit, duos religiosos et idoneos socios secum ducat, qui videlicet socii simul maneant, et dum fuerit intra claustrum, ab invicem nullatenus separentur. Visitator autem, regula prius lecta et exposita, ab abbatisa sigillum recipiat, quod ipsa sibi assignare, et absolutionem et concessionem ab abbatisae ministerio petere, absolute ac libere teneatur. Quae si communem vitam non poterit ducere, vel noluerit, per eundem visitatorem a suo regimine absolvatur, nisi sua mora in officio monasterio dispendiosa non esset, sed necessaria, vel evidenter utilis appareret. Absolvatur etiam per eundem, si alias non idonea, vel insufficiens ad monasterii regimen videatur; et hoc fiat secundum formam et modum, quos a cardinali supradicto receperit visitator, qui tam de ipsius abbatisae, quam sororum statu, et observantia suae religionis, ab omnibus generaliter et specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem, et ubi aliquid reformandum vel corrigendum invenerit, zelo charitatis et amore iustitiae, cum discretionem corrigat et reformet, tam in capite, quam in membris, sicut melius viderit expedire. Excessus autem, qui fuerit sufficienter correctus a visitatore, nullatenus iterum corrigatur. Quod si aliquid tale sibi occurrerit, quod per se nequeat emendare, ad superiorem referat, ut corrigatur sicut expedit, eius consilio ac praecepto. Caveat autem abbatisa, ne a se vel ab aliis sororibus, status sui monasterii visitatori aliquatenus abscondatur, quia malum esset indicium, et offensa graviter punienda. Imo volumus et mandamus, ut ea quae secundum vitae suae formam et regularem observantiam, instituenda vel emendanda fuerint, publice ac privatim, sicut melius viderit faciendum, visitatori suggerant et proponant, cui teneantur in omnibus, quae ad officium suae visitationis pertinent, firmiter obedire. Quae autem aliter fecerint,

a visitatore, tam abbatisa, quam aliae, debite, prout convenit, puniantur. Omnes autem tam abbatisa, quam sorores, considerent et caveant diligenter, ut nihil aliud, quam amor divinus et suarum sororum correctio ac monasterii reformatio eas moveat ad loquendum. Modum autem loquendi visitator custodiat supradictum, ut videlicet, aut cum omnibus aut cum pluribus simul loquatur, vel secrete cum una, aliis tamen, ad minus duabus, in aspectu eius non longe sedentibus, ut per omnia bonae famae integritas conservetur, nisi ad locutorium cum una vel pluribus loqui voluerit de iis, quae ad officium suum pertinere noscantur. Idem etiam visitator, tam cappellanum, quam conversos, et caeteros de familia extrinseca monasterii visitet, et in eis corrigat et reformet, quae correctionis et reformationis officio noverit indigere; poenas tam amotionis perpetuae a monasterio, licentiando professos ad alia monasteria vel ordines, sicut viderit expedire, quam alias, prout culpae gravitas et qualitas exegerit, imponendo. Ut autem non graventur monasteria in expensis, et visitator omnem notam cuiuspiam suspicionis evitet, volumus omnino, quod visitator, de visitationis officio, quam citius commode poterit, se studeat expedire, quanto rarius absque sui officii dispendio poterit, monasterii clausuram intrinsecus ingressurus.

CAP. 25.

Verum ne ab observantia praesentis regulae sive formulae suprascriptae (quam uniformiter ubique ab omnibus volumus et mandamus diligentius observari), pro defectu certi regiminis in posterum recedere vos contingat; aut sub diversorum magisterio, vivendi modus incurrere differentes, dilecto fratri nostro I. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diacono cardinali, gubernatori, protectori et correctori ordinis fratrum Minorum, curam et regimen vestri ordinis, necnon et perso-

De cardinali protectoris auctoritate.

CLEMENS IV

PAPA CLXXXIII

Anno Domini MCLXV.

narum in eis degentium, scilicet capellanorum et conversorum et familiarium, plene duximus committenda, statuentes, ut sub erus, et aliorum cardinalium, qui fuerint pro tempore, gubernationi, protectioni atque correctioni eorumdem fratrum ordinis a Sede Apostolica deputati, obedientia et cura et regimine debeat de caetero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes et curam, eisdem monasteriis et personis degentibus in eis, cappellanis, conversis et familiae tam per se, quam per viros idoneos, quoties expedire viderint, visitationis officium impendere studeant, corrigendo et reformando ibidem, tam in capite, quam in membris, quae correctionis et reformationis officio noverint indigere. Instituant nihilominus et destituant, ordinent, statuunt et disponant, prout secundum Deum viderint expedire.

CAP. 26.

Regulae observantia.

Ut autem vos in hac regula sive formula tamquam in speculo possitis inspicere, nec per oblivionem aliquid negligatis, semel vobis in qualibet quindena legatur, et ubi vos inveneritis ea, quae scripta sunt, facere, agite gratias Deo honorum omnium largitori. Ubi autem sibi quaecumque viderit aliquid deesse, doleat de praeterito, et caveat de futuro; orans ut ei debitum dimittatur, et in tentationem deinceps non inducatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrae institutionis, declarationis et constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum apud Urbem Veterem, decimo quinto kalendas novembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 18 octobris 1264, pontif. anno III.

Bull. Rom. Vol. III. 91

Guido, natione Gallus, ex Oppido S. Egidii ad Rhodani ripam in provincia Narbonensi, nobili familia Grossa, patre Fulcodio, antea Aniciensis episcopus, deinde archiepiscopus Narbonensis, mox S. R. E. cardinalis Sabinensis, electus est Viterbii Romanus Pontifex mense februario anno 1265, et die 22 (1) eiusdem coronatus, Clementis IV sumpto nomine. Sedit in pontificatu annos III, menses IX, dies VII (2), imperante in Oriente Michael Palaeologo. Obiit Viterbii die 29 novembris anno 1268, et sepultus est ibidem in ecclesia fratrum Praedicatorum. Vacavit sedes annos fere III.

I.

Encyclicis litteris omnes Ecclesiarum praelatos ad implorandam divinam opem pro Ecclesia bene gubernanda incitat (3).

SUMMARIUM

Dies obitus Urbani PP. — Clementis electio.

Clemens episcopus servus servorum Dei.

His diebus felicitatis recordationis Urbani Papa praedecessore nostro sexto nonas octobris viam universae carnis ingresso, et sicut de largissima Dei pietate confidimus, post labores ad praemium evocato, tantique patris defuncti corpore, prout est iuris et moris, cum honore et

(1) Electioni Clementis assignari certus dies non potest, nisi assentiendum videatur Baronio, qui teste Raynaldo in schedis asserit eundem electum die 9 februarii. (2) A coronationis die computandos. (3) Ex Raynaldo ad annum 1265, § 4.

Dies obitus Urbani PP.